

ДНЕВНИКЪТЪ

(стенографически)

на

II-то обикновено Народно Събрание.

(Втора Сесия)

СИ ЗАСЪДАНИЕ, ПОНЕДЪЛНИКЪ 15 ДЕКЕМВРИЙ 1880 ГОД.

(Подъ председателството на г-на Панова. — Начало въ 1 часъ и 40 мин., ...)

Председателъ: (Звъни.) Ще се чете списъка.

Секр. В. Радославовъ: (Чете списъка на депутатитѣ.) Вчера отсъствуваха: Христо Стояновъ, Икономъ Попъ Тодоръ, Янко Цвѣтановъ, Велко Костовъ, Лука Павловъ, Стоянъ Брънчевъ, Даскаловъ, В. Расолковъ, Карапетровъ, Цеко Ванчевъ, Нино Петковъ, Д-ръ Молловъ, Атанасъ Храновъ, Джорджо Момчевъ, Калчо Пасковъ, Д-ръ Брадель, Г. Кирковъ, Тодоръ Бурмовъ, Йорданъ Тодоровъ, Атанасъ Костовъ, Андрей Цановъ, Кънчо Жековъ, Черневъ, Димитръ Бърневъ, Стефанъ Поповъ, Василь Поповичъ, Хафхъзъ Билялъ, Ахмедъ Идризоглу, Г. Болѣрскій, Иванчо Стояновъ, Косто Георгиевъ, Цвѣтко, Илчевъ, Тома Кърджиевъ, Калчо Симеоновъ, Стоилъ Поповъ.

Председателъ: Отъ 172 депутати 46 заедно съ касиранитѣ отсъствуватъ, присѣдствуватъ 126, повече отъ половината и засѣданието се отваря. Ще се чете 96-й протоколъ.

Секр. Радославовъ: (Чете 96 протоколъ.)

Председателъ: Има ли нѣкой да забѣлѣжи нѣщо върху прочетения протоколъ? (Нѣма.) Ще се чете 97-й протоколъ.

Секр. Бръснаровъ: (Чете 97-й протоколъ.)

Председателъ: Има ли нѣкой да забѣлѣжи върху 97-й протоколъ? (Нѣма.) На дневния редъ е какъто знае Нар. Събрание остатъка отъ вчерашното. Но преди да се начне разгледването, мисля, че е време да се прочете закона за избирание представители въ послѣдния редакция.

Секр. Даневъ: (Чете):

ЗАКОНЪ

За избирание представители на Обикновенното и Великото Народно Събрание.

ЧАСТЪ I.

Избирание представители за Обикновенното Народно Събрание.

ГЛАВА I.

Избиратели:

Чл. 1. Избиратели сѣ всичкитѣ български граждани, които сѣ на възраст по горѣ отъ двадесетъ и една година, които се ползуватъ съ граждански и политически

Чл. 18. Избирателитѣ се призоваватъ за гласопода-

ване община по община, или махала по махала и име по име по редът на избирателния списък. Общините и махалите се привикват по заучен ред. Гласоподаването е тайно. Избирателя връчва бюлетинът си стга на председателя или председателствующия в секцията, който, след като го скръпи с подписа си, пуца го въ избирателната кутия, затворена преди почването на гласоподаването съ два разни затвора, на които единът ключъ държи председателя или председателствующия, а другия — членът надзирателъ.

Чл. 19. Гласоподаването трае единъ день: отъ осемъ часа заранъга до четири следъ пладнъ.

Щомъ се свърши гласоподаването, пристъпва се веднага къмъ изброяването на гласовѣтъ по слѣдующия начинъ: избирателната кутия се отваря въ присѣдствіе на избирателитѣ и се провѣрява числото на бюлетинитѣ, което, ако не е еднакво съ числото на гласоподавачитѣ, забѣлѣжава се това въ дневника.

Чл. 20. Бюрото слѣдъ това назначава изъ помежду книжовнитѣ присѣдствующи избиратели по двама за всѣка секция, за да помагатъ при изброяването на гласовѣтъ. Въ всѣка секция, единъ отъ назначенитѣ за изброяване на гласовѣтъ прочита всѣкий бюлетинъ съ високъ гласъ и го предава другиму отъ членоветѣ на секцията за провѣряване; показанитѣ въ бюлетинитѣ имена се записватъ на листове приготвени нарочно за това.

Председателя на бюрото надзирава по секциитѣ изброяването на гласовѣтъ.

Чл. 21. Бюлетинитѣ, въ които сж написани повече или по малко имена отъ колкото е числото на народнитѣ представители, които трѣба да се избератъ, броятъ се за дѣйствителни; само повечето имена, които слѣдватъ слѣдъ потребното число, се отхвърлятъ (заличаватъ).

Празнитѣ бюлетини или ония, които не показватъ ясно избираемото лице, или ония, които не сж написани на официалний езикъ, или пакъ ония, въ които е подписано името на самиятъ гласоподавачъ, броятъ се за не дѣйствителни и се прилагатъ при дневника.

Чл. 22. Щомъ се изброятъ гласовѣтъ, резултата на гласоподаването се съобщава за всеобщо знание, и бюлетинитѣ, освѣнъ ония, които поради не дѣйствителността си сж приложени при дневника, изгарятъ се въ присѣдствіе на избирателитѣ.

Чл. 23. Дневника на изборитѣ се съставя въ два екземпляра, които се предаватъ на окръжния управителенъ съвѣтъ.

Чл. 24. Окръжния управителенъ съвѣтъ, споредъ обявения резултатъ на изборитѣ, съгласно съ членъ 21 отъ тоя законъ, прогласява за народни представители ония, които сж добили най много гласове; но слѣдъ първото гласоподаване никой не се счита за избранъ и не се прогласява за народенъ представителъ, ако не е добилъ поне една четвъртина гласове отъ цѣлото число на избирателитѣ, означени въ списѣцитѣ.

Въ послѣдния случай изборитѣ се повтарятъ въ слѣдующата недѣля слѣдъ обявлението на резултата отъ първитѣ избори и тогава ония избираеми, които добиятъ най много гласове, броятъ се избрани за народни представители. Въ случай на равногласие въпросътъ се рѣшава по жребие отъ окръжния управителенъ съвѣтъ.

Чл. 25. Щомъ се прогласи резултата на изборитѣ и на избранитѣ народни представители, една екземпляръ отъ дневника за изборитѣ съ приложенитѣ при него документи се препраща до председателя на Народното Съ-

брание, а другия екземпляръ остава въ окръжний управителенъ съвѣтъ.

Чл. 26. Изборитѣ се провѣряватъ отъ Народното Събрание, което е единствения сѣдия за тѣхната правилностъ и дѣйствителностъ.

ГЛАВА III.

И з б и р а е м и.

Чл. 27. Избираеми за народни представители сж всѣчки български граждани, които сж навършили тридесетъ години, полуватъ се съ граждански и политически права и сж книжовни (грамотни) на български езикъ.

Чл. 28. Не могатъ да бѣдѣтъ избираеми за народни представители всѣчки ония, които споредъ чл. 2-й отъ настоящия законъ нѣматъ право да бѣдѣтъ избиратели.

Не могатъ тоже да бѣдѣтъ избираеми за народни представители лицата, които иматъ условия съ правителството за разни припаси и други такива, или иматъ предприятия по правителственитѣ работи.

Всѣкий народенъ представителъ, който би приелъ презъ времето на своето пълномощие нѣкакъвъ контрактъ за снабдяване съ припаси правителството, или би взелъ участие въ нѣкое предприятие, което подлѣжи на одобрение отъ Народното Събрание, брой се лишень отъ пълномощието си като народенъ представителъ.

Сжко не могатъ да бѣдѣтъ избираеми за народни представители военнитѣ лица, които се намиратъ въ дѣйствителна служба и лицата отъ духовно звание освѣнъ бѣлото духовенство. Гражданскитѣ чиновници не могатъ да бѣдѣтъ избираеми за народни представители въ окръга, въ който служатъ, но тѣ могатъ да бѣдѣтъ избираеми въ кой да е другъ окръгъ.

Чл. 29. Избирателитѣ могатъ да избиратъ за народни представители всѣчки лица, които сж членове на коя да е община въ Княжеството.

Чл. 30. Всѣка избирателна околия, избира на десетъ хиляди жители отъ двата пола, както и за всѣка фракция, която има повече отъ петъ хиляди души, по единъ народенъ представителъ.

Чл. 31. Всѣкий народенъ представителъ, който е избранъ отъ нѣколко избирателни околии, длъженъ е да заяви на председателя на Народното Събрание, кое отъ тѣзи изборения приема въ разстояние на 10 дни слѣдъ прогласяването на Народното Събрание правилността и дѣйствителността на изборитѣ. Слѣдъ този срокъ, ако не е заявилъ кое изборение приема, Народното Събрание рѣшава това само по жребие.

Чл. 32. Избирателнитѣ околии, на които единъ или нѣколко отъ избранитѣ представители сж приели друго изборение, или пакъ сж умрѣли, или сж си дали оставката избиратъ, споредъ тоя законъ, въ разстояние на 40 дни други представители. Указътъ, който свиква въ такива случаи избирателното събрание, трѣба да е обнародванъ поне двадесетъ дни преди денятъ, който е назначень за изборитѣ.

Чл. 33. Само Народното Събрание има право да приема оставката на своитѣ членове.

Чл. 34. Народнитѣ представители, съгласно съ членъ 139 отъ Конституцията, получаватъ за всѣкий день, догдѣ трае сесията, по 15 лева наднични пари и още за пътни разноски за отиване и връщане по 60 стогинки на единъ километръ.

З а б ѣ л ѣ ж к а: Всѣкий чиновникъ, избранъ за народенъ представителъ, до като трае сесията на Народ-

ното Събрание получава само депутатските наднични пари, а чиновническата си плата не получава. Това се не отнася до чиновниците, които живеят в местото гдето се свиква Нар. Събр. и не получават наднични пари.

ГЛАВА IV.

Наказание за престъпление по изборитѣ.

Чл. 35. Всяко лице, което би причинило да се внесе въ избирателния списъкъ, или подъ лъжовно, или чуждо име или лъжовно звание и мѣстожителство, както и всяко лице, което би скрilo нѣкое отъ условията, които не му даватъ право да бъде избирателъ споредъ 2-й членъ на тоя законъ, сжщо и всяко лице, което би се вписало въ два или повече избирателни списъци, или би гласоподавало въ двѣ или повече избирателни събрания наказва се съ затворъ отъ единъ до три мѣсеца и съ глоба отъ педесетъ до триста лева.

Чл. 36. Ония, които сж назначени за изброяването на гласоветѣ, ако скриватъ, притурятъ или промѣнятъ нѣкои бюлетини, или прочетатъ униженно име на други, а не тия, които сж писани въ бюлетинитѣ, наказватъ се съ затворъ отъ три мѣсеца до една година и съ глоба отъ триста до двѣ хиляди лева.

Сжщото наказание се налага на всяко лице, което по исканieto на нѣкой избирателъ да му напише бюлетинътъ, би вписало друго име, а не това, което му е казало самъ избирателътъ.

Чл. 37. Влизанieto въ избирателното събрание съ оружие е запрeтено; лицата, които нарушаватъ това правило, наказватъ се съ затворъ отъ единъ до три мѣсеца и съ глоба отъ сто до триста лева.

Чл. 38. Който би обѣщавалъ или приемалъ пари или подарѣци, съ условие да гласоподава за тогава или онова, или би гласоподавалъ за това или онова лице подъ условие, че ще получи нѣкоя обществена или частна служба, или каква да е лична полза, наказва се съ затворъ отъ три мѣсеца до една година и съ глоба отъ двѣстѣ до двѣ хиляди лева.

Чл. 39. Ония, които съ заплашване, съ насилие или съ биење поискатъ да накаратъ или сж накарали нѣкой избирателъ да се въздржи отъ гласоподаване, наказватъ се съ затворъ отъ единъ мѣсець до една година и съ глоба отъ сто до двѣ хиляди лева.

Чл. 40. Ония, които чрезъ лъжовни извѣстия, клеветнически слухове или съ други калпазански срѣдства сж поискали да измамятъ или сж измамили гласоподаването на избирателитѣ, наказватъ се съ затворъ отъ единъ мѣсець до една година и съ глоба отъ сто до хиляда лева.

Чл. 41. Ония, които чрезъ викове и заплашителни заявления повърнатъ изборитѣ или нарушатъ избирателното право на избирателитѣ или свободата на гласоподаването, наказватъ се съ затворъ отъ три мѣсеца до една година и съ глоба отъ сто до хиляда лева.

Чл. 42. Ако виновнитѣ по престѣпленията, предвидени въ членоветѣ отъ 35-й—41-й отъ настоящия законъ, сж държавни или обществени служители или пакъ членове отъ избирателното бюро, наказанията сж двойни.

Чл. 43. Запретенъ е всякаквъ видъ агитация отъ страна на правителствениитѣ и обществени чиновници и виновнитѣ се наказватъ съ затворъ отъ единъ мѣсець до една година и съ глоба отъ триста до хиляда лева.

Чл. 44. Всякий избирателъ, който е гласоподавалъ, има право да тѣгли на сждъ виновнитѣ по изборитѣ.

Чл. 45. Изложенитѣ въ настоящия законъ престѣпления се сждатъ въ общитѣ сждилища.

ЧАСТЪ II.

Избиране представители за Великото Народно Събрание.

Чл. 46. Настоящия законъ се приспособява и за избиранieto народни представители за Великото Народно Събрание съ измѣненiята, показани въ слѣдующитѣ членове.

Чл. 47. Числото на представителитѣ за Великото Народно Събрание е равно съ двойното число членове на Обикновенното Народно Събрание, като се взематъ по двама представители отъ всяки десетъ хиляди жители отъ двата пола (гл. чл. 144-й отъ Конст.)

Чл. 48. Представителитѣ, избрани за Обикновенното Народно Събрание, могатъ да се избиратъ и за Великото Народно Събрание, безъ да си губятъ мандатътъ отъ първото. Тѣ губатъ своя мандатъ, кога Великото Народно Събрание се свиква за измѣнение или преглѣждане на Конституцията. (Чл. 141 п. 2-й отъ Конституцията.)

Чл. 49. Въ случаитѣ, предвидени въ членоветѣ 141-й, пунктъ 1-й, 142-й и 143-й отъ Конституцията, Великото Народно Събрание се свиква (гл. чл. 151 отъ Конст.) вжтрѣ въ единъ мѣсець, и избиранieto на народнитѣ представители става въ празничнитѣ дни на първитѣ двѣ недѣли слѣдъ обнародването на указа. При тия избори сж въ сила най послѣднитѣ провѣрени и обнародвани избирателни списъци съгласно съ членоветѣ 5-й и 6-й отъ настоящия законъ.

Чл. 50. За измѣнението и преглѣжданieto на Конституцията Великото Народно Събрание се свиква вжтрѣ въ два мѣсеца, и избиранieto на представителитѣ става въ празничнитѣ дни на шрвитѣ двѣ недѣли отъ втория мѣсець слѣдъ обнародването на указа, а въ първий мѣсець става преглѣждане, допълнение и обнародване на избирателнитѣ списъци (гл. чл. 5-й и 6-й отъ тоя законъ).

Стефанъ Поповъ: Азъ бѣхъ предложилъ щото изборитѣ да не ставатъ въ полицейски домове, защото полицейскитѣ домове влияятъ на избора на населението. Не е ли възможно да се нареди работата така, щото, колкото е възможно, изборитѣ да бждатъ по свободни? Такава работа се случи въ Свищовъ. Едни искаха да бждатъ изборитѣ въ полицейский домъ, а други искаха вжнъ отъ полицейский домъ и така избора не можеше да стане тамъ, защото едната страна постоянствоваше изборитѣ да станатъ вжнъ отъ полицейский домъ. Заради туй за да не стане таково нѣщо, азъ предлагамъ да се запрети щото изборитѣ да не ставатъ въ полицейскитѣ домове. (Гласове: съгласни.)

Даневъ: Тогазъ ще се забѣлѣжи въ протоколитѣ вапето предложение, и съ това се съгласи Нар. Събрание, да не мине въ избирателния законъ. Но прие да се забѣлѣжи въ инструкциитѣ, които ще се даватъ на окр. началници изборитѣ да не ставатъ въ полицейскитѣ домове.

Райчо Поповъ: Азъ искамъ да се забѣлѣжи върху 27 членъ който говори загр амотността на Българский

языкъ. Тогава Терджуманъ Ахмедъ подигна въпросъ, защото мюсюлманското население, което прави една частъ отъ населението на държавата щѣло да остане безъ застъпление въ камарата и той каза да се оставатъ още единъ периодъ до 3 години, за да могатъ да изучатъ българския языкъ. За това желая да се повърне на това Нар. Събрание.

Председателъ: Говорете върху редакцията. Вие предлагате нови предложения. Тука се говори върху редакцията.

Лазаръ Дуновъ: Г-да! една забѣлѣжка ще направя върху закона. Едно нѣщо трѣба да се предвиди. Това е именно туй: знаемъ, че нѣкой пѣтъ се случаватъ както миналата година когато дойдохме тука презъ времето на сесията, разболѣ се единъ и лѣжа боленъ дълго време. Сега ако нѣкой се разболѣе и лѣжи боленъ повече време, какво ще правимъ съ него? Азъ предлагамъ на такъвъ чело-вѣкъ, ако може да се продължава да му се плаща сжщата плата, както на здравъ представителъ. (Гласове: охо!) Ако не може, тогава такъвъ чело-вѣкъ да се взима въ общественитѣ болници, или нѣкакво друго да се направи съ него.

Председателъ: Това не може да влѣзе въ избирателния законъ. Тука не се говори върху болници. Тука се говори, че всѣкий депутатъ получава дневни пари толкова франка. Говорете върху редакцията.

Лазаръ Дуновъ: Само искамъ да се забѣлѣжи въ протоколитѣ да се предвиди за тѣхъ. (Гласове: не!)

Рангелъ Костовъ: Азъ тука забѣлѣжихъ едно нѣщо. Имахъ честъ да бѣдъ въ тѣзи комиссия, която е писала закона за пѣтнитѣ разноси. Тя бѣше писала 50 сант. сега глѣдамъ се казва 60 сантима. (Гласове: тѣй се прие!)

Даневъ: Азъ мисля, че г-нъ Рангелъ Костовъ бѣше тука, когато се разглѣдваше този законъ. Понеже 50 сант. отговарятъ на 2½ коня, това е невъзможно и понеже се тури на чиновници, които получаватъ повече отъ 3000 фр. по 60 сантима, то представителитѣ нѣматъ ли сжщото право като чиновници.

Дюкмеджиевъ: Азъ само желая да отговоря.

Председателъ: Моля ви се оставете. (Веселостъ.) Приема ли Нар. Събрание прочетения въ третя редакция законъ за избирание народни представители исцѣло? (Приема се.) Който не приема да си дигне ржката (Никой.) На дневния редъ е закона за десѣтъка. Има и други прошения, които подиръ ще върватъ, за които вече послѣденъ пѣтъ споменяхъ.

Симеонъ Панчевъ: 7 недѣли става отъ какъ

е подадено едно прошение. Време е да се постави сега на дневенъ редъ.

Доклад. П. Станчовъ: 10 членната комиссия, на която повѣрихте да разглѣда изработения отъ Нар. Събрание законъ за събиране на десѣтъка за 1881/1882 год., тѣзи комиссия на която имамъ честъ да бѣдъ докладчикъ се позанима сериозно съ работата, която ѝ бѣше възложена. Не малко по-служиха на комиссията предварителнитѣ разисквания върху този въпросъ за и противъ, за да може да дойде до едно заключение, и да нареди колкото е възможно кратко, ясно и да приспособи уреждането за събиране десѣтъка за да можемъ да дойдемъ и отъ двѣтъ страни по този въпросъ до едно съгласие. Безъ да правя повече убѣждения къмъ това, ще пристѣпя къмъ прочитание закона.

Председателъ: Какъ желае Нар. Събрание исцѣло и послѣ членъ по членъ или веднага членъ по членъ да се чете? Който не приема да се прочете най напредъ исцѣло, да си дигне ржката. (Болшинство.) Приема се да се чете членъ по членъ.

Докладчикъ (Чете:)

ЗАКОНЪ

за беглика и серчима за идущата финансова година.

(Приема се.)

1.) Дажнието бегликъ за идущата финансова година се опредѣлява по 60 ст. за овцитѣ, 80 ст. за козитѣ.

М-ръ Каравеловъ: Азъ като говорихъ по напредъ, когато се внесе закона, че правителството се интересува само за суммата да се покрие тя; но за правителството е по лесно да бѣде въ пари, така щото нѣмамъ нищо противъ и приемамъ предложението.

Докладчикъ: Тѣй като имаше двѣ мнѣния да се плаща десѣтъка въ пари, за да бѣде по ясно за г-да представителитѣ, за да не имъ се види като каменъ за препиране, като имаше и противъ това мнѣние, имамъ да кажа, че десѣтъка въ пари, има за основа натура, т. е. толкова, колкото слѣдва да плати единъ стопанинъ за десѣтъкъ, на основание на сжществуващата статия плаща десѣтъка; но не тѣй, както по напредъ бѣше.

Председателъ: Желаетъ ли нѣкой да говори? (Не жалае.) Който не приема чл. 1-й както се прочете отъ г-на докладчика да си дигне ржката. (Никой.) (Приема се.)

Докладчикъ: (Чете:)

2.) Всѣка община или село е длъжна въ расстояние отъ 25-й Марта до 10-й Априлий да преброи намирающитѣ се въ предѣлитѣ ѝ кози и овци и да представи за тѣхъ списъкъ въ окръжния управителенъ съвѣтъ.

В. Радославовъ: Тамъ да се поправи на „общинския съвѣтъ“ но не както гласуваха въ общинский законъ „старѣйшинитѣ“.

Докладчикъ: Поправено е.

Недѣлковичъ: Споредъ закона за общинитѣ трѣба да се рѣче „градски и селски общински съвѣти“.

Докладчикъ: Именно по какво основание комиссията е оставила „старѣйшински общински съвѣти“? На това основание, че всѣка община може по съществуващия законъ за общинитѣ да състои отъ нѣколко села и всѣко село има свой старѣйшински съвѣтъ. За улеснение на населението комиссията се съгласи, щото исписванието остава право на грижа на старѣйшинитѣ, за да не се очаква кмета отъ всѣка община да пише. Старѣйшински съвѣтъ комиссията е разумѣвала старѣи въ всѣко село съ помощника.

М-ръ Цанковъ: Ако приемемъ общинский съвѣтъ, тогазъ и въ общинский законъ трѣба да припомнимъ старѣйшинский съвѣтъ за да има и довѣрие на тѣхъ правителството, че сж брили и чели редовно. Защото ако старѣйшински съвѣтъ не е официално учреждение, какъ ще има довѣрие правителството на него?

Грънчаровъ: Какъ можемъ да прибавимъ нѣщо въ общинский законъ, когато вече сме го преглѣдали. Тогазъ трѣбаше да се поправи. Но когато сме приели въ общ. законъ „градски, селски и общински съвѣти“; тѣ да си распредѣлятъ, какъ да писватъ; но да отговаря общината.

М-ръ Каравеловъ: Тука е казано доста добръ; защото законъ още нѣмаме, понеже още не е подписанъ отъ Князя. Сега най главенъ въпросъ е: така ли да бжде редакцията или иначе. Съ това нѣма много да се изгуби или спечали.

Докладчикъ: По този въпросъ считамъ за длъжностъ да кажа, че и въ комиссията се подигна такъвъ въпросъ; но всѣкога се стараше комиссията да се даде колкото е възможно по голѣмо улеснение на населението. Оставила е „старѣйшински съвѣти“, като е разбирала въ всѣко село старѣйшинитѣ; защото на много мѣста лани разбираха, че общинский съвѣтъ е длъженъ да отива на 5 села; но сега казва, всѣко село е свободно, и въ този смисълъ комиссията направи това; но не била на мнѣние да прави нѣщо противъ приетий общинский законъ.

Стефанъ Поповъ: Г-нъ докладчикъ казва всички „земни и плодни произведения“. Желателно е да се знае какво се разбира „земни и плодни произведения“.

В. Радославовъ: Азъ пакъ ще кажа, че не трѣба да остава така, както г-нъ докладчикъ чете.

Ние вчера приехме единъ законъ и нарѣкохме „градски и селски общини“ и това трѣба да се каже и тука. Щѣли да се потвърди отъ Князя, или не, това не е наше знание. Вчера приехме „селски и градски общини“ и сега трѣба да стане сжщо. Ако нѣкому не харесва това звание, трѣбало да е мислилъ тогава, когато се разглѣждаше общинский законъ.

М-ръ Цанковъ: Ако да остане общинский законъ така, тогава ще стане голѣма гюрултия. Ако остане „общинский съвѣтъ“, тѣй както искатъ нѣкои да кажатъ, тогава ще се яви голѣма мъчнотия. Общинский законъ онзи денъ се разглѣда, но той тѣй остана, щото комиссията сама да поправи нѣкои работи и комиссията се съгласи съ това и вечерята имаше едно частно засѣдание за това, за да преглѣдаме този общинский законъ по добръ. И ако не приемемъ тѣй, както е въ проекта за десетъка: „старѣйшинските съвѣти“, азъ ви увѣрявамъ, че ще се срѣщнатъ голѣми мъчнотии за десетъка.

М-ръ Каравеловъ: Менѣ е все едно какъ ще го кръстимъ: Иванъ или Петко. Турете го старѣйшински съвѣтъ, а сега да не разсждаваме за общината.

Свящ. Радевъ: Когато се разглѣждаше общинский законъ, азъ бѣхъ попиталъ ще ли има въ всѣко село съвѣтъ или не? Тогава се каза, че като ще има по единъ членъ въ общинската оправа, то не е нужда да има въ всѣко малко село по едно старѣйшинско управление. До сега тѣзи старѣйшини иматъ си свой печатъ и съвѣта не зная, какъ ще да ги унищожи?

Наумовъ: Тѣй като комиссията е намѣрила, че ако нѣма старѣйшински съвѣти, по селата ще бжде много мъчно за преброявание на десетъка и като каза г-нъ М-ръ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла, че щѣли да станатъ нѣкои измѣнения на общинский законъ, преди да се прочете въ послѣдни редакция, то да се съгласимъ да приемемъ туй.

В. Радославовъ: Комиссията е щѣла да засѣдава днесъ и щѣла да направи нѣкои измѣнения. Кой е опълномошилъ комиссията да засѣдава и да прави измѣнения, то остава на Нар. Събрание да сѣди за това. Думата, която тамъ приехме, трѣба и тука да я туримъ. Не се плашете ако е промѣнила названието, това е сжщо. Но онова, което приехми вчера, трѣба и днесъ да приемемъ; а не да се правятъ противни предложения.

М-ръ Цанковъ: Азъ се чудя на г-на Радославова като каза, че вчера азъ съмъ казалъ общински съвѣти, а не старѣйшински съвѣти; че днесъ не може да се промѣни, като че единъ законъ ще трае 1000 години. Нар. Събрание може всѣкога да поправя, особено като това още не е влѣзло въ

законна сила.

М-ръ Каравеловъ: Азъ още мож да забѣлѣжа едно нѣщо, че до гдѣто не стане трето четение на единъ законъ, той още не е законъ, нито за самото събрание. Често бива и на всѣкъдѣ, че първо и второ четение става, а въ третото се отхвърля. Но ако щѣте можемъ да приемемъ предложението на г-на В. Радославова. Ние сме се събрали за десетъка да разсждаваме сега, а не за общин. законъ.

(Стамболовъ: заема председателското мѣсто.)

Председателъ: Желаетъ ли нѣкой да говори? (Не). Който не приема чл. 2-й както е изработенъ отъ комиссията да си дигне ржката. (Никой). (Приема се.)

Докладчикъ: (Чете:) Чл. 3-й „Градскитѣ и старѣйшински селски съвѣти сж задължени да водятъ двѣ особенни книги, въ които да се показватъ имената на земледѣлцитѣ, видътъ и количеството на произведенията както и числото на снопѣтъ“

Съ малки измѣнения той членъ е приетъ въ закона отъ миналото Събрание. (Приема се.)

(Чете:) Чл. 4-й „На тѣхна длѣжностъ се възлага сжщо да опредѣлятъ срѣдната цифра на урожая (номоне), за всѣки видъ храна отдѣлно, което да се добие чрезъ групиране и вършене по възможности не по малко отъ 30—100 снопи взети съразмѣрно отъ различни качества и мѣста. Полученото по тоя начинъ общо номоне се претегля и записва въ вишепоменхтитѣ книги. Едната отъ тѣзи книги се предава на окр. управит. съвѣтъ.“ (Приема се.)

Членъ 5-й: „Освѣнъ членовѣтъ на окр. управителни съвѣти правителството поставя особенни контролери приблизително на 400—500 кжщи единъ; на тѣхъ се възлага грижата, да присѣтствоватъ непременно при вземанието общото номоне на произведенията съгласно съ § 4 отъ настоящия законъ. При вземанието номонето контролеритѣ съставятъ особенъ актъ за всѣко село. Въ тоя актъ трѣба да бжде показано числото на овѣрханитѣ снопѣ, видътъ на произведението и тежестъта на полученото номоне. Както контролера, тѣй и присѣтствовавшитѣ селяне и старѣйшинския съвѣтъ подписватъ съставения актъ.“

Бѣлѣжка: Отъ количеството на овѣрханото номоне, намалява се 8% за исфирасване.

Предоставя се право на правителството временно да назначава добавочни контролери по единъ на по малко отъ 400 кжщи, на планински мѣста, гдѣто селата сж малки и падатъ на далечно разстояние едно отъ друго.

М-ръ Каравеловъ: Азъ съмъ съгласенъ съ всичкитѣ измѣнения.

Единъ Гласъ: Кой ще контролира номонето?

Докладчикъ: Както чухте г-да, членъ 5-й отъ предадения на насъ за разглѣждане законъ е съвършено измѣненъ. Комиссията видѣ за добръ и мислеше, че ще бжде още по голѣмо улеснение на населението, и да не ставатъ такива оплаквания, че контролерина не бѣше на времето, и т. н. ако промѣнимъ този членъ така, както го прочетохъ. Комиссията се съгласи съ г-на М-ра на Финанситѣ, и той прие, че тѣзи контролери не ще бждатъ малко, както до сега, но че трѣба да бждатъ на 400 или 500 кжщи по единъ, за да може да глѣдатъ по добръ своята работа. Още на тѣхъ не се възлага таквазъ грижа, както миналата година. И селаниитѣ не ще трѣба да чакатъ, ако не дойдатъ контролеритѣ, но може да си глѣдатъ работитѣ. Сега общинскитѣ съвѣти преброяватъ и вършатъ работата, а селенитѣ събиратъ 30 — 100 снопа отъ всѣки видъ на отдѣлно, а при вземание номонето трѣба да се намѣри контролъ; и когато е на 400 кжщи единъ, тогава е лесно да се намѣри. А послѣ може селата да си гледатъ своята работа.

Ненко Храновъ: Тука се казва, че правителството ще назначава контролери. Не е ли по хубаво окр. съвѣти да ги назначаватъ?

М-ръ Каравеловъ: Ще ги назначаватъ непременно окр. съвѣти; но правителството трѣба да пише на окр. съвѣти, да ги назначи подъ своя отговорностъ. Ако сж лоши хора, окр. съвѣти ще отговарятъ. Правителството не може да назначи тѣй лесно 500 души.

Свящ. Бобошевский: Отъ разни мѣста г-да представители ставатъ да говорятъ, че на 1.000 кжщи единъ контролеръ е малко, че тѣ не извършватъ работата си както трѣба, и че контролеритѣ спиратъ работата на окржжнитѣ съвѣти. Но тука е забѣлѣжено, че контролеритѣ се увеличаватъ и ние слушаме, че тѣзи контролери макаръ и да не дойдатъ, старѣйшин. съвѣти сами може да си вършатъ работитѣ. За това не трѣба да се боимъ, но членътъ да се приеме както си е.

М-ръ Каравеловъ: Не зная защо се плашите отъ тѣзи дума „контролери“. Той необходимо е нужно да дойде, когато се взима номоне, защото ако е безъ всѣкий контролъ, никой нѣма да гарантира, че ще има 10,000,000, а нито 5,000,000 приходъ. Нѣма нужда да се плашите. Станали сж оплаквания, но съвсѣмъ малко. Закона, както знаете, въ конца на Май мѣсець се прие; сега има време по рано да се разпоредимъ, и окр. съвѣти иматъ време да размислятъ, какви хора да избиратъ. Правителството ако ги избира, казвате лоши сж окржжнитѣ съвѣти ако ги избиратъ, пакъ сж, лоши — значи, че нѣма добри хора въ България. Но ако има добри

хора, тѣ трѣба да се избиратъ за контролери.

Свящ. Радевъ: Комиссията имала предъ видъ, че ако бжде на 400 къщи единъ контролеръ, по бързо време ще извърши работата и по малко време ще работи; тогава и по малко пари ще се харчатъ за тѣхъ.

М-ръ Каравеловъ: Още да ви кажа, да намалите, че страшно сме исхарчили по това контролиране. Азъ имахъ за събиране десетъка само 100,000 франка; имахъ истина тоже извънредни, но тѣ се заплатиха за други контролери, които бѣха пропуснати отъ Нар. Събрание. Всичко 1% или 2% отъ събрания десетъкъ се похарчиха за контролери, но това не е толковъ много.

Симидовъ: Викаше народа за контролери; но работа е, че късно се назначиха, тогавъ хората вече жнаха. Споредъ тѣхъ годишното забѣлѣжаване, бѣше все много работа, и контролеритѣ не можаха да отговорятъ; но сега ще има всѣкий по нѣколко села и той ще бжде тамъ, когато го потърсятъ; и това ще накара селенитѣ, да вършатъ по скоро работата си.

Докладчикъ: За контролеритѣ ще се говори въ 6-ий членъ. Тѣй щото тѣзи разяснения, които желае Свящ. Бобошевский ще ги види по долѣ.

Предсѣдатель: Желаетъ ли Нар. Събрание да се говори върху този членъ. (Не). Който не приема този 5-й членъ както се прочете отъ г-на Докладчика да си дигне ръката. (Никой не дигна) (Приема се).

Докладчикъ: (Чете):

Чл. 6. „Контролеритѣ сж задължени да провѣрять нѣколко мѣста отъ преброенитѣ снопе на основание съставенитѣ книги отъ старѣйшинскитѣ свѣти. — Тамъ гдѣто се забѣлѣжи, че е станало укриване на снопи и злоупотрѣбление, контролера незабавно призовава старѣйшинскитѣ свѣти за да се извърши въ негово присѣствие ново преброяване.“ — (Приема се).

Чл. 7. На окръжнитѣ управителни свѣти се предоставя право да рѣшатъ въ кои мѣста и кои произведения ще се четатъ на нивитѣ и кои на харманитѣ. — чл. 7-й комиссията е съставила отъ чл. 6-й и 7-й въ предадения на комиссията законъ. Гдѣ трѣба да се четатъ, на нивитѣ или харманитѣ, окр. свѣти ще виждатъ, и тѣ както обича населението, тѣй да правятъ.

Предсѣдатель: Приема ли Нар. Събрание чл. 7-й както се прочете отъ г-на Докладчика? (Приема се).

Докладчикъ: (Чете):

Чл. 8. „Кукуруза, щомъ се обере, населението може да го тури въ кошовѣтъ, като го измѣрв самъ предварително всѣки хазайинъ. При опредѣленieto количеството му въ случай, че между притежателятъ и стар. свѣтъ изникне неспоразумѣние, притежателятъ е длъженъ да извади кукуруза, за да се измѣри. Отъ принадлежащата на Правителството десета часть, като се спадне по 40% за кучани (какалашки) и суровина, остатъкътъ се записва дѣло на притежателятъ.“

М-ръ Каравеловъ: Както разказватъ търговцитѣ, особено тѣ купуватъ съ 35%; но правителството туря повече, за да нѣма оплакване. Сега, като се тури 40%, мисля, че е доста.

Симидовъ: Тамъ най напредъ чете г-нъ Докладчикъ, че хазайина премѣрва си го самъ, а послѣ казва, ако не се споразумѣятъ съ стар. свѣтъ изсипва го изъ коша. И всѣки, който иска да мѣри кукурузъ, длъженъ е да повика тѣхъ да си мѣратъ. А колкото за 40%, правителството ако вземе този кукурузъ на зърно отъ общината, това е много. 25% взиматъ търговцитѣ съ какалашки. (Гласове: исчерпано е!) За това 40% като остане, въ народа не е право. Па на Марта да го вземе, тогавъ пакъ е много 40%.

М-ръ Каравеловъ: Тука е казано, че на Марта ще се оцѣни, но ще се взима и по рано. Нѣма всѣкогашъ да чакаме Марта.

Севлиевски депутатъ: Кукуруза, ако се мѣри съ копъ или кантаръ, това въ Балкана не може да стане, но трѣба на купчинка да стане и 9-тѣхъ сж на стопанина, а едната на правителството, което ще се даде въ единъ кошъ и да се запечати. (Гласове: ох!) Въместо 40% трѣба да се каже 50% или половина, инакъ не е възможно. . . . (Не чуе).

Еремия Гешовъ: Предговорившии г-нъ Симидовъ каза, защо да се неспоразумѣятъ стопанина съ старѣйш. свѣтъ, то да го не мѣрятъ по напредъ; Но въ селата има обичай да го каратъ съ кола; защото тогава никой не остава въ селото, всички отиватъ на кжра, така че и старѣйшинитѣ не сж въ селото, а берятъ тѣхната стока. По добръ е да си остане така. (Гласове: съгласни).

Каранашевъ: Г-нъ Симидовъ каза, че 40% било много, когато той твърдѣ добръ знае, че азъ съмъ купувалъ съ 35%. Има и такива, които съ 50% купуватъ.

Цено Вѣлчовъ: Ще отговоря на г-на Симидова, който каза, че кукуруза може да си примѣри чифчията, ако се падне въ такова време, както днешното, кога има калъ, нѣма кждѣ да я хвърли. За това трѣба да хвърли право въ коша, да се премѣри съ неговъ кошъ. Когато дойде старѣйшински свѣтъ може да извади отъ коша да примѣри кукуруза, тогава никаква вреда не става ни за правителството, ни за другото. Какалашки 25% за изхвърляние и за ядене отъ мишки 15%, прави 40%. Заради това комиссията като е имала предъ видъ всички тия нѣща, наредила е твърдѣ добръ и мисля да се остави члена, както си е. (Гласове: исчерпано е!)

Симидовъ: Г-да! (Гласове: исчерпано е! исчерпано е!) Тогавъ не ме разбрахте. Тука разбирамъ споредъ думитѣ на г-на Цека Вѣлчова, да го

хвърлят на земята. Селяните не бѣлят кукуруза тамъ гдѣто има 1 кола или 10 коля; но гдѣто има 50 или повече коля, тамъ бѣлятъ, а като се обѣли кукуруза ще стане на купчини. Когато се бере кукуруза, тогазъ и старѣйшинитѣ ги нѣма въ селото; защото и тѣ си бержтъ. За това, като го носятъ да го насипятъ направо въ коша. Ще има и таквизъ хора, които ще лѣжатъ и които ги знаятъ старѣйшинитѣ и за това може да излѣзе неспоразумѣние. (Гласове: исчерпивно е!)

Никола Тошковъ: Въ балканскитѣ мѣста ставатъ бѣли кукурузитѣ и отъ тѣхъ излизатъ повече перья.

Предсѣдателъ: Има още 5 души записани. Желаетъ ли Народното Сѣбрание да ставатъ още разисквания. (Не желае.) Приема ли Народното Сѣбрание членъ 8 както се прочете отъ докладчика на комисията? (Приема се.)

Докладчикъ: (Чете:) Чл. 9-й „опредѣленіе времето за преброяванието и контролиранието селата съ натоварени окр. управит. сѣвѣти, които се ръководятъ за това отъ мѣстнитѣ обичаи и нужди. Преброяванието става отъ старѣйскитѣ сѣвѣти. (Приема се.)

Чл. 10. „Отъ градинитѣ, бахчитѣ и бѣгани-тѣ, като се спадне всѣкому половина дюлюмъ, за остатка ще се взема поземеленъ налогъ, който ще се опредѣли на дюлюмъ отъ окр. управителни сѣвѣти съобразно съ доходността на земята.“ Този членъ е почти сѣщій отъ миналото Сѣбрание. (Приема се.)

Чл. 11. Списѣцитѣ (книгитѣ) за количеството на пресмѣтнатитѣ произведения се доставятъ на окр. финансовъ чиновникъ, който отъ своя страна слѣдъ като се увѣри за тѣхната точностъ и правилностъ, незабавно явява на финансовото министерство. (Приема се.)

Чл. 12. Околийскитѣ началници, общинскитѣ и окръжни сѣвѣти се задѣлжаватъ отъ 15 Августъ, до 15 Октомврий да съобщаватъ еженедѣлно на окр. финансовъ чиновникъ текущитѣ цѣни на хранитѣ, освѣнъ по кукуруза, а отъ 1-й Мартъ до 30 Априлий цѣнитѣ на кукуруза. (Приема се.)

Чл. 13. Окр. управителъ, финансовъ чиновникъ, градскитѣ, общинскитѣ и окръжнитѣ сѣвѣти и околийскитѣ началници въ общо сѣбрание на единъ недѣленъ день постѣ 15 Октомврий, като взематъ предъ видъ сѣществующитѣ мѣстни цѣни съгласно съ чл. 12 опредѣляватъ цѣнитѣ на основание на които ще се плаща слѣдующия десѣтъкъ. Въ сѣщото Сѣбрание се опредѣлятъ и цѣнитѣ за градинитѣ, бахчитѣ и сѣщата.

По сѣщитъ способъ се постѣзва и по опредѣленіето цѣнитѣ на кукуруза.

Забѣлѣжка. Въ вишепоменатитѣ сѣбрания при-

сѣтствуватъ по распоряженіето на окръжния сѣвѣтъ всѣкитѣ селски общински кметове съ право само на сѣвѣщателенъ гласъ. Рѣшеніето на сѣбранието става въ отсѣствие на кметовѣтѣ.

Каракашевъ: Като гласъ отъ комисията мисля, че има пропуснато нѣщо, трѣба да се каже: „мѣстнитѣ цѣни.“

Докладъ: Така се разумѣвало.

М-ръ Каравеловъ: Може да се каже, че ще се раздѣлятъ на околии, но не на географически околии, а по качеството на произведението.

Докладчикъ: По на доло има го това.

Каракашевъ: Защото много пѣти ставатъ продажби, когато се казва „мѣстни“ разумѣва се вътрѣ въ селото. Но на повечето се продава съ докарванието на скелята.

Лазаръ Дуковъ: Тука, което казва г-нъ Докладчикъ, ще бѣдѣтъ селскитѣ кметове само да иматъ сѣвѣщателенъ гласъ безъ да присѣтствуватъ при рѣшеніето, тамъ само ще бѣде околийскій началникъ и други. Споредъ мене кметовѣтѣ „да иматъ рѣшителенъ гласъ;“ искамъ да зная, да ли ще иматъ?

М-ръ Каравеловъ: Тѣ ще идатъ тамъ; но може и да не идатъ; защото, ще се рѣшаватъ въ единъ или два деня всѣкитѣ цѣни. Тѣ не може да иматъ рѣшающъ гласъ; защото значи, сѣвършено да се отказваме отъ всичко.

(Сукнаровъ заема предсѣдателското мѣсто).

Стамболовъ: Ако искаме да искаме данѣка отъ народа, то трѣба така да се взима. Ако не искаме, то трѣба да се произнесемъ. Защото единъ китайскій философъ казва за данѣцитѣ „ако искашъ данѣка не е добро, нито 100, нито 5 да искашъ. Но ако вземашъ данѣкъ, трѣба да го вземашъ за народа.“ Но както вие искате, тогава по добръ да се каже да не се взема нищо. Ние правимъ едни нови мѣрки и не трѣба да си играемъ съ данѣка; защото за тѣзи мѣрка, която правимъ, ще бѣдемъ отговорни ние за нея. Нѣма нищо по лошо освѣнъ да употребяваме различни мѣрки въ Финанситѣ. Ако стане зло злото не се мѣнява, ако стане добро, доброто не е днешно. Но азъ не вѣрвамъ, че ще излѣзе добро отъ тѣзи мѣрки, ако допускаме всѣкий да си мѣри кукуруза самъ и да дохожда контролеръ само тогава когато ще е време за сѣбирание номонето, тогава по добръ е да дава 1,000.000 гроша цѣла България и да се свърши. Искате тоже да направите единъ видъ камара отъ кметове, като казвате, че за толкова гроша може ли да рѣшаватъ кметовѣтѣ. Но пакъ цѣло село не е отъ селяне и всѣкитѣ не сѣятъ кукурузъ и трѣба нѣкои да купуватъ, за това има мѣстни цѣни; защо тогазъ да се иска гласо-подаванието на кмета? Азъ не могъ да разберъ това

нѣщо, което предлага г-нъ Лазаръ Дуковъ. (Лазаръ Дуковъ: азъ ще ти кажа). Когато ми кажешъ ти, то ще ти кажа и азъ. Но тука не е работата да се тикаме единъ другъ, а да отговаряме за дѣлата. Г-нъ Лазаръ Дуковъ, който е въ камарата, трѣба добръ да разумѣе, че ако ще дойдатъ единъ денъ да рѣшаватъ кметоветѣ, тогава не трѣба да има камара. Най сѣтнѣ това е единъ въпросъ, който се касае до интереса на всѣкий и азъ виждамъ тука представители на народа, между тѣхъ тоже хора които се занимаватъ съ земледѣлие. Тѣ пакъ непремѣнно искатъ да бжде все помалакъ и по малакъ данѣкъ. Това може да стане ако единъ денъ да не трѣба нито Министръ, нито Князь, нито чиновници; но такова нѣщо никогажъ не може да стане. Днесъ, когато сме конституционна държава трѣба да почитаме себе си. Какво трѣба да прави окръжний началникъ, какво кмета и какво самичкий министръ, това опредѣлихме въ закона. И не може никакъ, когато пишемъ за данѣка, да го рѣшаватъ кметоветѣ. Ако е той кметъ въ едно село, нека си присвои тѣзи власти въ своето село, но да бжде отговоренъ предъ закона. Но има хора отъ други мѣста, които това не желаятъ. На камарата властѣта е, до тамъ, догдѣто може да опредѣлява данѣка щомъ опредѣлява данѣка кмета, то камара не трѣба. Щомъ приемемъ предложението на г-на Лазара Дукова, тогава да распоримъ кесията, и да държимъ въ рѣцѣтъ си едно платно. (Веселостъ).

Каранашовъ: Азъ не мога да разбера, какъвъ е този въпросъ голѣмъ за цѣнитѣ. Г-нъ Лазаръ Дуковъ бѣше за това, да се свикватъ кметоветѣ; но цѣнитѣ тѣ сж толкова явни, щото никой не може да каже, че има други цѣни. И правителството ще се распорѣжда да има въ единъ градъ такова мѣсто гдѣто засѣдание може да се държи. Позната е цѣната на венчикъ свѣтъ. Азъ можъ да зная какъ е цѣната въ Рахово като съмъ тамъ, но зная какви сж цѣнитѣ въ Варна и Русчукъ и т. н. (Гласове: исчерпано е!)

Предсѣдатель: Има 4 души записани. Желаетъ ли Нар. Събрание да се говори? (Не.) Давамъ на гласоподавание.

Лазаръ Дуковъ: Този въпросъ е важенъ, и трѣба да се обяснимъ.

Предсѣдатель: Нар. Събрание не желае да се говори повече.

М-ръ Каравеловъ: Азъ не зная какво ще бжде у насъ когато се вотира единъ въпросъ а послѣ искатъ друго да се рѣшава. Предложи се на Нар. Събрание, да ли желае да се говори или не; и послѣ се чуватъ отдѣлни гласове, да се говори.

Лазаръ Дуковъ: Като членъ отъ комиссията искамъ да си дамъ мнѣнието; но г-нъ Предсѣдатель не ми дава дума.

Стамболовъ: Протестирамъ противъ заявлението на г-на Лазара Дукова. Въ расстояние на $\frac{1}{4}$ часъ 8 пѣти говори.

Предсѣдатель: Азъ ви забѣлѣжвамъ, че нѣмате право да се отнасяте къмъ бюрото по такъвъ начинъ; защото Събранието рѣши въпроса. Когато Събранието се изрази, че не трѣба да се говори, бюрото трѣба да се покорява. Който, неприема чл. 13, както стои въ доклада на комиссията да си дигне ръката. (Никой.) (Приема се.)

Докладчикъ: (Чете:) чл. 14-й „Опредѣленитѣ цѣни за всѣка околия отдѣлно, не забавно се съобщаватъ, чрезъ финансовий чиновникъ въ Министерството на Финанситѣ на одобрение.“ (Приема се.)

Чл. 15. „Финансовий чиновникъ слѣдъ като получи утвърждението на представенитѣ цѣни отъ събранието съобщава слѣдующия десеточенъ налогъ въ пари на стар. селски общински свѣтъ за всѣко село отдѣлно.

М-ръ Каравеловъ: Азъ не можъ да разбера думата „Събрание.“ Кое Събрание?

Докладчикъ: Събранието състои отъ окръжний управителъ, финансовий чиновникъ и околийский началникъ, както се казва въ предиущий членъ. Но може думата Събрание да се махне.

М-ръ Каравеловъ: Свѣтъмъ трѣба да се махне; защото цѣнитѣ утвърждава Министерството на Финанситѣ.

Стамболовъ: На противъ, селското, гдѣто се туря е неумѣстно; защото има и малки градове, както Лѣсковецъ, Дрѣново, които тоже се занимаватъ съ земледѣлие. За това просто да се каже „общинский свѣтъ.“

Самсаровъ: Финансовий чиновникъ съобщава отдѣлно на всѣко село десятѣка, който има да заплаща селото въ пари. Но всѣки производителъ колко ще плаща, това номоне да е пресмѣтвано съразмѣрно отъ финансовий чиновникъ или окр. свѣтъ; това трѣба да се остави на селенитѣ, сами да си распредѣляватъ този данѣкъ между себе си.

Докладчикъ: Въ единъ отъ по горнитѣ членове се казва, че слѣдъ съставянието на двѣтъ книги, въ които се написва десятѣка въ натура за всѣкий земледѣлецъ, едната отъ тѣхъ, когато се предава на окр. свѣтъ, се провѣрява отъ финансовий чиновникъ и се извѣстява на Министра на Финанситѣ. На основание на нея ще стане окладъ въ пари, само че се съобразява съ приетитѣ цѣни.

М-ръ Каравеловъ: И Министерството се интересува отъ количеството на снопитѣ и срѣднето номоне.

Свящ. Драгановъ: Тука се разбира и отъ цѣнитѣ на пазаря; защото когато се поднесе тѣзи книга на окр. управителенъ свѣтъ, тя ще има

нужда пакъ да се връща въ общината. (Гласове: общината си има.) Но и да има трѣба да приеме. Защото и въ двѣтѣ книги трѣба да мине, каквото има въ едната, трѣба да има и въ другата.

Свящ. Радевъ: Книгитѣ ставатъ двѣ: едната остава въ селото, другата въ окр. съвѣтъ. Каквото има писано въ едната, има и въ другата. Сега тука нѣма защо да се говори повече. Жито, кукурузъ, просо и т. н. всичко е въ тѣзи книги записано. Но когато се опѣнява, тогава ще си мине въ книгата.

Председателъ: Желаетъ ли Нар. Събрание да се говори? (Не желае.) Който не приема чл. 15 както е въ доклада на комиссията да си дигне ржката. (Никой.) (Приема се.)

Докладъ: (Чете:) чл. 16. „Слѣдующия по тоя начинъ десеточенъ налогъ, въ пари се изплаща:

На 20 Ноемврий 1-та трета часть; на 10 Декемврий 2-та; на 30 Декемврий останалата трета часть.

Наплащанieto налога на кукуруза става въ два срока. На 15 Май половината и на 30 Май дру- половина.

Каракашовъ: Мисля, че за кукуруза е много малкъ срокъ. Напр. въ Раховский окръгъ въ единъ мѣсець да плати, това ми се вижда много малкъ срокъ.

Докладчикъ: Г-нъ Каракашовъ бѣше членъ въ комиссията, той знае, каква е работата.

М-ръ Каравеловъ: Мисля, че срока е доста голѣмъ и не трѣба да увеличаваме сроковетѣ. Инакъ ще подпаднемъ пакъ въ други работи.

Председателъ: Който не приема чл. 16 както се прочете отъ Докладчика да си дигне ржката. (Никой.) Значи приетъ.

Докладчикъ: (Чете:) Членъ 17. Частнитѣ лица сир. земледѣлцитѣ въ слѣчай, че по тѣхна воля, се причини загуба на хазната, се глобятъ двойно противъ сторената загуба. (Приема се.)

Чл. 18. „На градскитѣ и старѣйшински селски съвѣти, както и на контролеритѣ и членовѣтъ на окр. съвѣти се налага строга обязанность да извършватъ дѣйствиата си най точно и правилно; за злоупотребленията и беззаконията, които би могли да се случатъ, първитѣ сж глобятъ въ 4 пѣти повече противъ цѣнността на недовзетитѣ скрити произведения, а послѣднитѣ слѣдъ като повърнатъ стойността на загубата, се осжждатъ на затворъ отъ 4 мѣсеца до 12 мѣсеца.“

Стамболовъ: Закона, който миналата година изработихме, като се прилагаше, повикаха се много частни лица, и контролери подъ сждъ и мнозина се осждиха.

Тѣй щото, единъ контролеръ трѣбало да заплати на държавата 4000 крини и до 2 години да бѣде затворенъ. Сега азъ питамъ за контролеритѣ:

когато общинский съвѣтъ ще чете снопитѣ, ако въ четенитѣ снопи стане грѣшка, ще ли отговаря контролера? За тѣзи работа, въ която той не зима участие, не може да се иска отговорность. Той може да бѣде отговоренъ само ако не взима хубаво номоне. Освѣнъ това има по просто народонаселение, което може да направятъ нѣкоя погрѣшка, а за тѣхъ това наказание е твърдѣ тежко, щото не може да се употреби тѣзи сила. Едно село Каранци е на сждъ да плати 6000 крини. Таквизъ работи могатъ често да ставатъ. За това искамъ да се намали наказанието върху тѣзи, които всичкитѣ работи вършатъ. Общинский Съвѣтъ, който чете и въ сждъ време номонето мисля е повече отговоренъ, отъ колкото самия контролеръ. Заради туй искамъ да се опредѣли. Най мѣчно въ една държава е, когато се опредѣлява наказание, било за частенъ человекъ, или за нѣкое учреждение, или за нѣкой чиновникъ. Защото щомъ се накаже единъ человекъ съ по голѣмо наказание, отъ колкото заслужава, излиза, че законодателя, не знаеятъ какво да прави. За това да не дойде контролера на една мѣрка съ съвѣта. Съвѣта може да направи по много злоупотребления и по много трѣба да отговаря; а контролера може да се накаже само за туй, ако не е взелъ номонето както трѣба.

М-ръ Каравеловъ: Излиза че старѣйшинский съвѣтъ се глобятъ съ повече глоба; защото 4 пѣти повече плащатъ, а контролната плаща само загубата.

Докладчикъ: (Чете още единъ пѣтъ вторий членъ.)

Председателъ: Желаетъ ли нѣкой да говори. (Не желае.) Приема ли Нар. Събрание чл. 18? (Приема се.)

Докладчикъ: (Чете:) Чл. 19. „За причиненитѣ на населението загуби отъ страна на контролеритѣ и стар. съвѣти виновнитѣ сж наказватъ съгласно съ предидущий чл. 18-й“. — Този членъ е прибила комиссията.

Председателъ: Желаетъ ли нѣкой да говори?

Стамболовъ: Питамъ комиссията, какъ ще се възбуди процесъ заради нанесенитѣ обиди на нѣкой частенъ человекъ? Самичкъ той ли ще се оплаква, или прокуроръ по обща процедура ще го води?

Лазаръ Дуковъ: Азъ мисля както въ по горний членъ, гдѣто ще отидатъ да се сжлятъ, ще ги сжди закона. Именно това се направи като се каза за контролера и съвѣта, да отговарятъ равно. Контролера, ако провѣрва и подиръ провѣрванието ако се съгласи съ старѣйшинитѣ да злоупотребятъ, ще се глоби съ старѣйшинитѣ наедно, а сждъто наказание се поставя. Това е именно за това да не вардятъ само едната страна, но и да защищаватъ народа, както и

правителството, а не само правителството. За миналата година нѣмаше това наказание и на 2-тѣ страни, и за това стана тъй, че едната страна добръ се защити, а другата страна остана безъ защита, което бѣше тежко за населението. За това азъ забѣлжвамъ това, за да се вардятъ интереситѣ както на правителството, така и на народа. За това не е страшна послѣдната редакция, за да можемъ да запазимъ и 2-тѣ страни.

М-ръ Каравеловъ: Тука гдѣто питаше г-нѣ Стамболовъ, то е съвършено друго. То е материаленъ законъ и прокурорътъ ще защитава хазната, ако и да не е това казано въ този законъ. А думата е тука каква процедура има да стане, ако е работата съ частенъ челоуѣкъ, това не е казано. А хазната ще си има свой застъпникъ.

Стамболовъ: Тогава ще вържеме рѣцѣ и на кмета и на съвѣта. Представете си, че азъ живѣя въ едно село; съвѣтътъ ми писва 100 снопа; азъ 1 снопъ скрихъ и дохождатъ отъ сѣдилището по общото уголовно производство, и виждатъ че кмета ме убѣдилъ и за 1 снопъ може кмета да го осѣдятъ и затворятъ. Може да ми е написалъ 100 крини просо; или кукурузъ; азъ имамъ само 95. Азъ могъ да кажа тогава: елате да видите какво е направилъ кмета и старѣйшинитѣ. Съ това само ще туримъ старѣйшинитѣ и кмета подъ зависимостъ на частни лица. Така го разбира Лазаръ Дуковъ. Но тогава кмета и старѣйшинитѣ ще оставятъ на частни лица да си пишатъ сами колкото щатъ; когато частнитѣ лица иматъ повече право. Тия отношения между частнитѣ лица и общинскитѣ учреждения трѣба по ясно да се опредѣлятъ, за да ги разбираме, и тогазъ да ги удобряваме.

Докладчикъ: Като членъ на комиссията азъ не настоявамъ на този членъ, защото още при редактиранieto азъ бѣхъ на особено мнѣние за начина по който ще се даватъ чиновницитѣ подъ сѣдъ, въ случай ако да нанесатъ загуба на населението. Азъ мисля че 6 и 7 статия отъ допълненията на временнитѣ правила казватъ, че чиновника по постановленията на неговий началникъ, слѣдъ като се разглѣда че е виноватъ, дава го подъ сѣдъ чрезъ прокурора, по обикновенна процедура. Като членъ на комиссията азъ настоявамъ на този членъ.

М-ръ Каравеловъ: Това е съвършено друго. Тогава значи, че ако дойдатъ оплаквания, ще се пратятъ вѣроятно въ М-вото, и ако то намѣри че е злоупотрѣбено, дава ги подъ сѣдъ. А тука е работата за частни искове.

Лазаръ Дуковъ: Този въпросъ трѣбаше да се подигне въ първия членъ. Ние въ първий единъ членъ приехме, безъ да питаеме, какво ще правятъ, и гдѣ ще се сѣдятъ. Тамъ се казва, че ако злоупотре-

трѣбятъ общинскитѣ съвѣти и контролера, ще се назначаватъ съ толкова и толкова. Сега като дойдохме до послѣдний членъ станаха разисквания, защо тъй да бѣде. Азъ това го разбирамъ така въ оня членъ, че ще се накаже той сѣщо съ глоба, ако стане злоупотрѣблението на населението. Въ закона стои, че ще отстѣпи 8%; но може тѣ да направятъ 6%. Като приемемъ този членъ, то ще се вардятъ да не взематъ по малко отъ колкото стои въ закона. Контролера и общинския съвѣтъ може така да направятъ, щото намѣсто да направятъ харманъ, безъ да глѣдатъ закона, да се съгласятъ, да не се прави харманъ, но да се трие съ рѣцѣ. Това ще бѣде едно неоправдание на народа. За това трѣба да стои тука тоя членъ. Ний приехме въ предидущия членъ за едно наказание; но работата е ако излѣзе вѣнъ отъ закона контролера, тогава да се наказва.

М-ръ Каравеловъ: Първий членъ ясно говори, че щомъ нарушатъ закона, още се отдаватъ подъ сѣдъ и нѣма нужда за втория членъ. Ние правителството имаме пълно довѣрие въ бѣдѣщитѣ окр. съвѣти, които ще се избиратъ отъ народа; имаме довѣрие на старѣйшинскитѣ съвѣти и на контролоритѣ. Сега се указва, че самъ народа не желае да има къмъ тѣхъ никакво довѣрие. Ние М-вото никакъ не ги назначаваме; всичкитѣ сами ги избирате, и тѣмъ не вѣрвате! Ако е злоупотрѣбилъ, дайте едно прошение, и азъ ще го дамъ самъ и дѣ сѣдъ. Всеко частно лице може да иска това.

Симиловъ: Този членъ и азъ го виждамъ за излишенъ, защото старѣйшини се избиратъ свободно. Сега контролера ще прави само номонето и ще провѣрява на нѣколко мѣста. Каза се, че ако е челъ на челоуѣка 100 снопа и той е ималъ само 90 снопа, то азъ не разбирамъ, да стане такова нѣщо. Нѣма нужда отъ този членъ; защото както каза г-нѣ Стамболовъ, той може да скрие единъ снопъ, и да направи нарочно да бѣде наказанъ челоуѣка. За това нѣма нужда за този членъ.

М-ръ Цанковъ: Ако да туриме този членъ, то е все сѣщо, като кога отиде нѣкой предъ сѣдилището и то му дава този илямъ; защото старѣйшинскитѣ и окрѣжни съвѣти тѣ сѣ едно сѣдалище на което има народа повѣрение; неговата съвѣсть е казала това и той го направилъ по съвѣсть. Значи каквото е той намѣрилъ за добръ, каквото е осѣдилъ то трѣба да се приеме. Ако той да е направилъ една лъжа, както и нѣкое сѣдалище ако бѣше направило едно рѣшение по лъжа, тогава онзи, който е изгубилъ има право да се сѣди на висшето сѣдалище. Така е и отъ старѣйшинский съвѣтъ. Ако е направилъ той нѣщо по лъжа, или по лукавство тогава може да се сѣди въ общитѣ сѣдалища. Азъ мисля че много малко ще бѣдѣтъ тѣ, които да даватъ

прошение, че имъ сж много ниско оцѣнили житото а на стотини въ село ще се найдатъ да викатъ оцѣниха ми твърдѣ високо. Тогава ще станатъ толковъ давиш щото не зная какъ може да се свърши този десѣтъкъ. Ако има лукавство то може да се отнесо всѣкий къмъ сѣдилището. (Гласове: да се махне членътъ!)

Стамболовъ: Азъ като говорихъ за това нѣщо, не казахъ, че съмъ противенъ, но казахъ само да се опредѣли какво се мисли. Заради това, ако събраниято намира, че този членъ е добръ, и ако комиссията не може да оправдае неговото съществуване тамъ, то трѣба да се отхвърли. Но най сѣтигъ ние нетрѣба да оставимъ общинския съвѣтъ самовластенъ въ това отношение, но който направи злоупотрѣбления има за това наказателенъ законъ. Всѣкий може да се отнесе къмъ сѣдилището да си потърси правото. Ако азъ виждамъ, че номонето не се е взело така както трѣба, но другоаче, то можъ да стана единъ частенъ прокуроръ; имамъ право да отида да го обади, и да кажа този челоувѣкъ отъ общинското учреждение направи едно таково нѣщо и заради това да се накаже. Да ли е така разбирала комиссията когато е турила този членъ?

Рангелъ Костовъ: Гдѣто казва г-нъ Докладчикъ за общинския съвѣтъ и околийския началникъ когато ще опредѣлява кукуруза и градинарцината да оцѣнява, азъ като членъ отъ тѣзи комиссия ще кажа, че ние говорихме относително за градинарското оцѣнение, щото половинъ дяломъ да се отстъпи на ступанина. (Предсѣдателъ: говорете върху членъ 19-й)

Докладчикъ: Не искамъ да отговоря на г-на Стамболова; какво е мислила комиссията, когато е писувала това; защото и азъ самъ не зная, какво е мислила. Но и азъ бѣхъ на мнѣние, да се испусти този членъ. (Веселостъ.) Още имамъ да кажа, че това, което е искало болшинството на комиссията да се предвиди, кое е наказанието на тѣзи чиновници, които не изпълняватъ длѣжността, е повече предвидено вече въ 18-й членъ. Но понеже го удобри комиссията, азъ бѣхъ длѣженъ да го чета. Сега нека рѣши Нар. Събрание, както ще.

Лазаръ Дуковъ: Отъ послѣднитѣ размѣнени думи това произлиза: каза се тука, че тѣзи общински съвѣти били избрани отъ народа и тука ако направимъ това, то щѣло да се дигне довѣрието отъ тѣхъ; тогава ще каже, че за тѣзи сжщитѣ, които по напредъ сж избрани, има турено контролъ. Сега азъ не казвамъ, да нѣма контролери; но тѣзи сжщитѣ, които е избралъ народа по напредъ и сега; а гдѣто нѣкои настояватъ да остане, то не зная, колко зло ще издѣе отъ това. Самата практика ни научи, че трѣба да го има този членъ. Но който не билъ се-

лянинъ, той не може да угоди нуждата на този членъ. Но азъ настоявамъ и моля всички депутати, да внимава въ добръ върху него. Не казвамъ че ще пропадне едната или другата страна; ние тука не искаме както ни се каза, че не искаме да даваме десѣтъка, ние даваме и ще го даваме на драго сърдце, но искамъ да даваме съ право. Тука само казвамъ какво е въ закона вѣтрѣ, и ако хората не упазватъ формата на закона, тогава ще се наказватъ. Ако да останатъ снопи добръ непрѣброени, ако би да се съгласи съ него общинския съвѣтъ да изгуби хазната, дадохме право еднигъ да плащатъ 4 или 5 пѣти, както този членъ го казва. А послѣдния членъ както варди едната страна, тогава трѣба да премислимъ и за другата; защото практиката ни учи, че когато се осигури едната страна, то трѣба и другата. Кой не е увѣренъ, че тогава народа ще изгубва, а когато има тѣзи статия, тогава ще има народа възможность въ рѣцѣ да се предварди, както и правителството, и така ще се предпазва едната и другата страна. Слѣдователно този членъ е полезенъ, и ще бѣде общепозеленъ за всички. Ако не стои, то значи всичко варди едната страна, а другата никой. За това настоявамъ този членъ да стои; защото е потрѣбенъ и за двѣгъ страни.

М-ръ Каравеловъ: Работата не е така, както я представя г-нъ Дуковъ. Въпроса иде тамъ между общинския съвѣтъ отъ страна на селенитѣ и контролера отъ страна на правителството. Трѣба да забѣлѣжимъ, че самитѣ общински съвѣти сж членове на селото и самитѣ сж орали. Ако берѣтъ за другитѣ селени, ще берѣтъ и за себе. Контролерина работи за правителството и знае се, че всѣкога ще има повече шансове на оная страна, отъ колкото на правителственната; освѣнъ това правителството нѣма да го подкупи, а тѣ може би да искатъ да го подкупятъ. Когато събирашъ пари за другъ това е другъ въпросъ, ако събирашъ за себе пакъ е другъ въпросъ. Ако да продаваме селата, както въ турско време, тогава не ме е страхъ. Контролорѣтъ се назначава отъ окр. съвѣтъ, който е избранъ отъ сжщия народъ. Азъ не зная какъ тѣхъ не вѣрватъ, а отъ насъ искате довѣрие. Ние имаме вѣра въ тѣхъ, и ако злоупотрѣбятъ противъ закона, азъ ще ги дамъ подъ сѣдъ. Но вие искате да представите, да нѣма контролери, да има само общински съвѣти. Значи щомъ дадете на всѣкого право да ги сѣди, то тѣ ще се боятъ отъ частни хора; защото хазната е една, а частни хора въ всѣко село има по 500 души, които ще ги теглятъ на сѣдъ. (Истерпано е!)

Предсѣдателъ: Желаетъ ли Нар. Събрание да се говори? (Не желаетъ.)

Докладчикъ: Азъ виждамъ че много членове отъ комиссията понамиватъ да оттегля члена и азъ го

оттеглямъ.

Председателъ: Като се оттегля тогава нѣма да се вотира.

М-ръ Каравеловъ: Нека се вотира.

Еремия Гешовъ: (Почна да говори.)

Председателъ: Г-нъ Ер. Гешовъ! Когато говорите трѣба да ставате, а не да говорите отъ мѣстото си; защото тука е Нар. Събрание. Трѣба да се покорява всѣкий на рѣшението на Нар. Събрание. Давамъ на гласоподавание този членъ. Който приема членъ 19-й да си дигне ржката. (Меншество.) Значи 19-й членъ се отхвърля.

Стамболовъ: Преди да се чете послѣденъ пжтъ тоя проектъ искамъ да попитамъ за нѣкои работи, именно: кой ще плаща на контролеритѣ!

Докладчикъ: Който плаща и на г-на Стамболова, като депутатъ на камарата.

Стамболовъ: Такъвъ отговоръ може да се чаква, когато се шегуваме. Но азъ мисля, че по добро ще бѣде ако се не плаща нѣкоя особенна заплата на контролеритѣ, а за да бѣде всѣкий контролеръ интересванъ, за да стане прочитанието точно, да имъ се плаща извѣстенъ процентъ. Тѣзи контролери се избиратъ отъ окржжитѣ съвѣти, които сж избирани отъ народа; пакъ трѣба да му се плаща 1% или 2% т. е. на 100 крини една крина. Това е по справедливо. Тогава този човѣкъ ще се старае по хубаво да слѣдва по работата. Ако направи злоупотреби, ще се наказва. Не само на контролеритѣ, но и на други мѣста. Гдѣто сж държавитѣ по хубаво устроени — и на самитѣ сѣдебни пристави се плаща извѣстенъ процентъ отъ изпълнената работа. Така сжщо контролеритѣ, които сж избиратъ отъ окр. съвѣти, трѣба да имъ се тури 1%.

Лазаръ Дуковъ: Всички знаемъ г-да, че миналата година като бѣха контролеритѣ до 1,000 на всички насъ се видѣха скжпички на плата; а тѣзи година не зная да ли стои така, но зная, че ще иматъ работа само до онова време, до когато се изброи. А сега, което казва г-нъ Стамболовъ да се дава 1 или 2%, то ще кажа, че азъ никакъ не можъ да се съглася с него. Защото едно село, което дава 100,000 гроша, като стѣжнимъ на контролерина по 2%, тогазъ за 20 дѣня ще вземе 20,000 гроша. (Гласове: само 2,000 гроша!) За това да се остави както е било миналата година и както е намѣрила комисията за добръ, т. е. да ги цѣнятъ окр. съвѣти и да нѣма работа както миналата година 3 мѣсеци; но да има работа единъ мѣсецъ. Да преглѣда 500 кжщи, разбира се, че сж 3 или 4 села, тогава въ тѣхъ може да се свърши въ 20 дни работата и щомъ свърши тогава не ще има работа. Съ една рѣчь тука не искаме да ставатъ голѣми разноски. За това да имъ се не отстапва отъ

произведението, а да бѣде сжщо пазаренъ отъ окр. съвѣтѣ. Инакъ може да дойде по скжпо.

М-ръ Каравеловъ: Г-нъ Стамболовъ не казва фиксирана цѣна, че трѣба да му се даде непременно 2%; той говори за принципъ и предложението е доста добро. Защото, когато хващашъ човѣкъ съ плата, той мисли, защо да се освободи за 40 дѣна; той ще кара работата по легка, а когато е заинтересованъ отъ тѣзи работа, ще я преглѣда по скоро. Но ако се боимъ, че може да вземе въ единъ мѣсецъ 20,000 гроша, то можемъ да туримъ $\frac{1}{2}\%$ или $\frac{1}{4}\%$.

Стамболовъ: Съ таквъ едно предложение съмъ се ръководилъ да не ставатъ голѣми разноски на хазната и да глѣда котролерина по скоро да върши работата. Всѣкий ще се убѣди, че е тѣй. Защото щомъ ми плащатъ за една работа, която да свърша за единъ мѣсецъ, азъ ще я свърша за двѣ недѣли и да си взема паритѣ. Ако вземемъ едно село, което дава 10,000 гроша, ще вземе 100 гроша, а което дава 100,000 гроша, ще вземе 1,000. Ако е много може да се тури $\frac{1}{2}\%$. Азъ не предлагамъ, 1% да се даде; но може да се тури по-малко.

Калчо Пасковъ: Отъ прочетений законъ азъ разумѣхъ, че контролитѣ не ще да иматъ толко работа, както миналата година; За това азъ казвамъ да се цѣняватъ отъ окр. съвѣти и да имъ се плаща за времето, защото ако да остане на проценти, азъ не зная тогава какъ ще намѣримъ хора. Най добро когато иде контролера въ нѣкой село да вземе номонето, то за толкова дѣня колкото ще се бави тамъ, да вземе едно свидетелство отъ кмета. Кметоветѣ трѣба да имъ даватъ свидетелства, и за колкото дѣна сж работили за толкова да имъ потвърдяватъ. Така да опѣняваме проценти, азъ не зная колко трѣба да имъ отпуснемъ. За това по хубаво е да имъ се плаща отъ съвѣта.

М-ръ Каравеловъ: Азъ мисля, че не можеше да стане съвършено опредѣлена цифра сега; но може да се прибави единъ членъ че окр. съвѣти ще го рѣшаватъ, да ли се наематъ контролеритѣ съ пари или съ $\frac{0}{0}$, и това си рѣшение да го пратятъ до Министерството на Финанситѣ, което може да се потвърдява.

Калчо Пасковъ: Съгласенъ съмъ.

Стамболовъ: Съгласенъ съмъ.

Свящ. Драгановъ: Да се приеме това, което предлага г-нъ Стамболовъ; защото тогава по скоро ще се свърши работата. А глѣто се казва за кукуруза и сѣното мисля да се предостави само на окр. управителенъ съвѣтъ, това е мжчно. Може и за онова временно да се назначи.

Лазаръ Дуковъ: Всичко излиза тука за да не губи той повече време. Тука комисията е предви-

дѣла, че контролерина, като има 50 кѣщи, ще има за малко дни работа. А щомъ обиколи селата което може да направи за 20 дни, то стига. Това, което рѣкохмѣ то е, $\frac{0}{100}$, отъ това ще излѣзе, че трѣба да узнае правителството колко жито е излѣзло и контролерина трѣба да чака до тогазъ, до когато се узнае колко е жито и да узнае правителството колко сѣ хванали онѣзи села, та че тогава да му се отпусти $\frac{0}{100}$. Така щото ще получи паритѣ подиръ 3 или 4 мѣсеци. Заради туй азъ мисля, че това не ще да е умѣстно; но да обърнемъ внимание, че комиссията е обмислила това като е предвидѣла за да невзиматъ повече, то е турила само за дребно зърно, а не за кукуруза и сѣната. Това предложение да се вотира както е било въ миналата година.

Стамболовъ: Азъ предложението си предлагихъ; но не настоявамъ на него; а се съгласявамъ съ предложението на г-на М-ра Каравелова, да определятъ окр. съвѣти, или плата или да имъ се отстъпятъ $\frac{0}{100}$, и да се остави това нѣщо на разпорежданieto на окръжнитѣ съвѣти. Контролерина ще има малко работа; единъ контролеръ е на 400 кѣщи, той ще дойде само за номоне и нѣма да брой снопитѣ. Това предложение да се запише въ протоколитѣ, щото окр. съвѣти, или тѣ самички да цѣнятъ контролеритѣ, или да имъ даватъ $\frac{0}{100}$, както намѣрятъ тѣ за добро. (Гласове: съгласни!)

Председателъ: Желаетъ ли Нар. Събрание да се говори.

Еремия Гешевъ: Ако въ даденъ случай въ селото нѣкой вързва твърдѣ едри снопи, то може ли да се мѣрятъ съ кантаръ?

М-ръ Каравеловъ: Ние въ Министерството сме заинтересовани за сръдното номоне. А какъ ще рѣшатъ селата, може би на всѣка нива да се мѣри номонето, това е тѣхна работа. Ако намѣрятъ че нѣкой си вързватъ снопи съ 20 оки, може да ги претеглятъ; това се оставя на старѣйшинския съвѣтъ. Може да си прави какъ ще.

Пановъ: Работата на контролера е да провѣрѣва номонето; но до сега не видохъ образъ и способъ, по който ще провѣрѣва. Ако е размислила комиссията върху това, да каже и на насъ.

Докладчикъ: Азъ четохъ членъ по членъ като докладчикъ на комиссията. 6-й членъ казва: (Чете го): (Вижъ 6-й членъ отъ сѣщия законъ). Значи по такъвъ начинъ става преброяване. И колкото за номонето, по кой начинъ се взима, то се казва въ 4-й членъ, че на тѣхна длъжностъ се възлага, да присѣтствуватъ на хармана, когато се взима номонето на всѣкий видъ произведение отъ 30—100 снопа и за номонето се съставя актъ и тогава се подписва отъ старѣйшинитѣ и той служи като общо номоне, на основание на което се расхвърля десетъка, както

е билъ миналата година.

Никола Тошковъ: Азъ ще кажа, да се тури забѣлѣжка, всѣко село да си мѣри съ кантаръ. И да се премѣратъ хубаво; защото има слаби ниви и за тѣхъ ще бжде злѣ.

Донладчикъ: Дѣйствително за въпроса, който подигна г-нъ Еремия Гешевъ, за който говори и Никола Тошковъ, да се теглятъ снопитѣ отъ нива на нива съ кантаръ. За това нѣщо се говори; въ комиссията; но понеже болшинството на комиссията рѣши да остане това по тѣзи причина азъ не го четохъ.

Председателъ: Давамъ на 5 минути распусъ.

(Послѣ распусъ.)

Председателъ: Засѣданието се отваря отъ ново. Сега ще стане третото четение на закона за десетъка.

Докл. Станчовъ: (Чете):

ЗАКОНЪ. За Десетъка.

Чл. 1. Десеточния налогъ отъ земнитѣ произведения (опуръ) ще се наплаща въ пари.

Чл. 2. За правилното распределение на десетъчния налогъ, списватъ се предварително всѣкитѣ земни и плодни произведения, списването се оставя на грижитѣ и подъ отговорността на градскитѣ и старѣйски селски съвѣти.

Чл. 3. Градскитѣ и старѣйшинскитѣ селски съвѣти сѣ задължени да водятъ двѣ особенни книги, въ които да се показватъ имената на земледѣлцитѣ, видѣтъ и количеството на произведенията, както и числото на снопитѣ.

Чл. 4. На тѣхна длъжностъ се възлага сѣщо, да определятъ сръдната цифра на урожая (номоне) за всѣки видъ храна отдѣлно, която да се добие чрезъ групиране и вършане по възможности не по малко отъ 30—100 снопа взети сръзвѣрно отъ различни качества и мѣста. Полушеното по тоя начинъ общо номоне се претѣгля и записва въ вишепомянатитѣ книги.

Едната отъ тѣзи книги се предава на окр. упр. съвѣтъ.

Чл. 5. Освѣнъ членовѣтъ на окръжнитѣ управителни съвѣти, правителството поставя особни контролери приблизително на 400—500 кѣщи сдинъ; на тѣхъ се възлага грижата да присѣтствуватъ непрѣмнно при вземанieto общото номоне на произведенията съгласно съ § 4. отъ настоящия законъ.

При вземанieto номонето контролеритѣ съставятъ особенъ актъ за всѣко село. Въ тоя актъ трѣба да бжде показано, числото на овърханитѣ снопи, видѣтъ на произведението и тѣжастъта на полученото номоне. Както контролера тѣй и присѣтствованитѣ членове отъ стар. съвѣтъ подписватъ съставения актъ.

Бѣлѣжка: Отъ количеството на овърханото номоне, намалява се $\frac{8}{100}$ за исфиряване.

Предоставя се право на правителството временно да назначава добавочни контролери, по единъ на по малко отъ 400 кѣщи, по мѣста планински, гдѣто селата сѣ

малки и падатъ на далечно разстояние едно отъ друго.

Чл. 6. Контролеритѣ сж задължени да провѣрватъ нѣколко мѣста отъ преброенитѣ снопи, на основание съставенитѣ книги отъ стар. съвѣти. Тамъ гдѣто се забѣлѣжи, че е станало укривание на снопи и злоупотребление, контролера незабавно призовава стар. съвѣтъ за да се извърши въ неговото присѣствие друго преброявание.

Чл. 7. На окръжнитѣ управителни съвѣти ее предоставя право да рѣшатъ въ кои мѣста и кои произвѣдения ще се четжтъ на нивитѣ и кои на харманитѣ.

Чл. 8. Кукуруза щомъ се обере, населението може да го туря въ кошовеѣ, като го измѣрва самъ предварително всѣкий хозиянъ. При опредѣленieto количеството му въ случай, че между притежателятъ и стар. съвѣтъ ланикне неспоразумѣние притежателятъ е длѣженъ да извади кукуруза за да се измѣри.

Отъ припадащата на правителството десета частъ, като се спадне по 40% за кучени (какалшки) и суровина, остатѣкътъ се записва дѣло на притежателятъ.

Чл. 9. Опредѣление времето за преброяването и контролиранieto селата сж натоварени окр. упр. съвѣти, които се ръководятъ за това отъ мѣстнитѣ обичаи и нужди.

Преброяването става отъ стар. съвѣти.

Чл. 10. Отъ градинитѣ бахчитѣ и бостанитѣ като се спадне всѣкому половина дялюмъ, за остатѣка ще се вземе поземеленъ налогъ, който ще се опредѣли на дялюми отъ окр. управителни съвѣти съобразно съ доходността на земата.

Чл. 11. Списѣлицитѣ (книгитѣ) за количеството на пресмѣнатитѣ произвѣдения се доставятъ на окр. финансовъ чиновникъ, който отъ своя страна, слѣдъ като се увѣри за тѣхната точностъ и правилностъ, незабавне явява на Финансовото Министерство.

Чл. 12. Околийскитѣ началници, общинскитѣ и окр. съвѣти се задължаватъ отъ 15 Августъ до 15 Октомврий, да съобщаватъ еженедѣлно на окр. финансовъ чиновникъ текущитѣ цѣни на хранитѣ, освѣтъ на кукуруза; а отъ 2-й Мартъ до 30 Априлий цѣнитѣ на кукуруза.

Чл. 13. Окр. управителъ, финансовъ чиновникъ, градско-общинскитѣ и окр. съвѣти и окол. началници въ общо събрание на 1-й недѣленъ день послѣ 15 Октомврий като взематъ предъ видъ съществующитѣ мѣстни цѣни, съгласно съ § 12-й, опредѣляватъ цѣнитѣ на основание на които ще се плаща слѣдующия десетѣкъ.

Въ сѣщото събрание се опредѣлятъ и цѣнитѣ за градинитѣ, бахчитѣ и сѣната.

По тозъ способъ се постѣпва и при опредѣлението цѣнитѣ на кукуруза.

Забѣлѣжка: Въ вишепомянатитѣ събрания присѣствуватъ по респорѣженieto на окр. упр. съвѣтъ всѣкитѣ селско-общински кметове съ право само на съвѣщателенъ гласъ. Рѣшението на събранието става въ отсѣствие на кметовеѣ.

Чл. 14. Опредѣленитѣ, за всѣка околия отдѣлно, цѣни на хранитѣ, незабавно се съобщаватъ чрезъ фин. чиновникъ въ М-вото на Финанситѣ на удобрение.

Чл. 15. Финансовъ чиновникъ слѣдъ като получи утвържденieto на представенитѣ цѣни, съобщава слѣдующия десетѣченъ налогъ въ пари на общинскитѣ съвѣти за всѣко село отдѣлно.

Чл. 16. Слѣдующия по тоя начинъ десеточенъ налогъ въ пари се исплаща:

На 20-й Ноемврий 1-та трета частъ;

„ 10-й Декемврий 2-та

„ 30-й „ 3-та

Наплащанieto налога на кукуруза става въ два срока
На 15-й Май $\frac{1}{2}$; и

„ 30-й „ другата половина.

Чл. 17. Частнитѣ лица сир. земледѣлцитѣ, въ случай, че по тѣхна вина се причини загуба на хазната се глобятъ двойно противъ сторената загуба.

Чл. 18. На градскитѣ и старѣйшински селски съвѣти, както и на контролеритѣ и членовеѣ на окр. съвѣти се налага строга обязанностъ да извършватъ дѣйствиетата си най точно и правилно, за злоупотребленията и беззаконията, които би могли да се случатъ, първитѣ се глобятъ въ 4 пѣти повече противъ цѣнността на недоветитѣ скрити произведения, а послѣднитѣ слѣдъ като повърнатъ стойността на загубата, се осаждатъ на затворъ отъ 4—12 мѣсеца.

Предсѣдатель: Имали нѣкой да забѣлѣжи нѣщо?

Недѣлковичъ: Въ третий членъ е казано „земни и плодородни произведения“, като че плоднитѣ не сж земни а небесни.

Каракашовъ: Чухъ, че срока за житото е много малѣкъ, но за кукуруза е съвсѣмъ малѣкъ.

М-ръ Каравеловъ: Десетѣкътъ занимава половината отъ нашитѣ данѣци, и тѣзи пари много кжсно дохождатъ въ хазнаната; ако имаме спестена нѣкоя пара ще можемъ да живѣемъ лѣтосъ; а иначе не зная какво ще правимъ. За лозята се плаща есень, тѣй шото само единъ бегликъ остава, който се плаща лѣтосъ.

Докладчикъ: Не зная добръ ли е това на мѣсто сили е или не, но членовеѣ на комиссията намѣриха за добръ да се положи тѣй както е въ 2-й чл., който е приетъ отъ Събранието въ миналата година; за това го остави така.

Лазаръ Дуковъ: Споредъ мене времето не е малко; защото отъ Мая на сѣтънѣ, се не купува кукурузъ; За това, ако остане слѣдъ Мая азъ зная, че тогава ще има повече вреда народа, защото ще си исхарчатъ паритѣ. Законътъ ще се напечата на време, и хората ще си приготвятъ на време пари. Азъ казахъ, че кукуруза не се продава отъ Май на сѣтънѣ, но отъ Май напредъ. За това времето не е кжсо, и трѣба да пристѣпимъ нататѣкъ къмъ работа.

Свящ. Драгановъ: Въ този законъ не зная съ плодни произведения да ли се предвиждатъ круши, сливи, ябълки и други тѣмъ подобни; трѣба да се обясни да ли тѣзи нѣща влизатъ тукъ или не. Тѣзи нѣща трѣба да се изоставятъ споредъ мнѣнието на комиссията. Друго още едно нѣщо има: контролеритѣ иматъ право да провѣрватъ снопитѣ на нѣкои мѣста, и тамъ е казано, че на 400 кжщи ще има по единъ гдѣто селата сж рѣдки и далечъ едно отъ друго; тогава като ще отиде да провѣря-

ва и отвлеча времето на населението, а не се укаже злоупотребление, то ще ли отговарят контролеритъ за загубата?

Никола Тошковъ: Като мине стар. съвѣтъ да преглѣда кукурузитъ въ кошовѣтъ, и послѣ като си отиде стар. съвѣтъ, и онзи чловѣкъ е скрилъ и се наиде, тогава кой ще отговаря? — Да ли стар. съвѣтъ или окр. съвѣтъ?

М-ръ Каравеловъ: Тукъ ще доде работата до сѣда. Сѣда ще трѣба да разглѣда, кой е кривъ тоя ли, който е скрилъ или стар. съвѣтъ, или контролера, Правителството не е сѣдилище. (Гласове: исчерпано е!)

Каранашовъ: Азъ искамъ да кажа на г-на Лазара Дукова щото, когато говори да не говори въобще. Негова милостъ казва, че кукуруза до Май мѣсяцъ не остава; но азъ има да кажа, че кукуруза най вече се продава и въ Май, Юний, Юлий и Августъ.

М-ръ Каравеловъ: Азъ ще кажа това, да предположимъ, че въ казначействата нѣма никакъвъ остатѣкъ отъ никаква смѣтка, и да подкачимъ финансовата година отъ Януарий мѣсяцъ. Желая да знаа кога щемъ да получимъ пари? — Първо ще бѣде отъ патентитъ, отъ които можемъ да вземемъ първата половина отъ които ще икараме 300 — 350,000 фр. Всѣкий мѣсецъ ще вземаме по 500,000 фр. отъ митници и трето беглика; а всичкитъ други данѣци оставатъ за есенъ. Тогава има да ви кажа, че презъ лѣтото нѣма съ какво да се плаща. Въ Юлий мѣсецъ нѣма нито пара въ казначействата.

Лазаръ Дуковъ: Тукъ истина не хуртуваме за купувачитъ. За тѣхъ може да е тѣй. Търговцитъ могатъ и въ Юлий да продаватъ. Азъ тука хуртувамъ за селенитъ. Ние го продаваме най кѣсно до Май. А трѣба да знаемъ, че презъ Юний, Юлий и Августъ хората копаятъ, жиятъ и вършатъ; а никакъ не отиватъ съ кукурузъ да се занимаватъ. (Гласове: исчерпано е!)

Свящ. Радевъ: Менъ ми се чини, че напразно се губи време. Срокътъ мисля, е много добръ направенъ. Законътъ трѣба да предвижда едно кратко време.

Предсѣдателъ: Има още нѣколко лица, които желаятъ да говорятъ. (Гласове: не желаямъ.) Тогава ще се гласоподава. Който не приема законътъ за десетѣтътъ както се прочете трети пѣтъ, да си дигне ржката. (Никой не дигна.) Подиръ това има нѣколко предложения отъ г-на М-ра на Финанситъ.

М-ръ Каравеловъ: Въ закона за беглика е приета такава цѣна съ която, ако се намали приходъ да ще се умали съ 1 милионъ фр. Значи има много сѣриозни измѣнения. — Азъ имамъ тука нѣкол-

ко други предложения, които собствено не сѣ предложения, а тѣ сѣ приложени въ дѣйствиe съ Княжески указъ. Трѣба да се приематъ, защото съ нѣщо трѣба да се ржководи смѣтната палата. Първото М-во, когато распусна Събранието и когато се отложи новото Събрание до мѣсецъ Мартъ, трѣбаше Дондуковия бюджетъ, който бѣше до първий Мартъ, да се продължи още три мѣсеца. За това внасямъ тия предложения, които трѣба да се одобрятъ. Тѣ не сѣ излѣзли вѣнъ отъ бюджета.

(Чете!) „I. Бюджетътъ за миналата 1879/80 год. продължава се и за настоящата 1880/81 финансова година, по сѣщия редъ и въ сѣщия размѣръ за мѣсецитъ; Мартъ, Априлъ и Май, и то за М-вата; на Вжтрѣшнитъ дѣла, на Внѣшнитъ дѣла, на Финанситъ, на Просвящението и на Правосѣдието.

II. За Военното М-во удобрява се презъ сѣщото това време по 795564 фр. въ мѣсецъ по параграфитъ и статиитъ на дѣйствующия бюджетъ отъ 1880/81 година.“

Предсѣдателъ: Искан ли нѣкой да говори?

М-ръ Каравеловъ: Тѣ сѣ били унищожени. По моето мнѣние, това трѣба да се одобри. Тѣ не сѣ излѣзли вѣнъ отъ границата на бюджета. Старий бюджетъ е продълженъ на три мѣсеци, който си е въ правото на законътъ; така щото по моето мнѣние трѣба да се одобри.

Предсѣдателъ: Желает ли нѣкой да говори? (Не желает.) Тогава удобрява ли Нар. Събрание това предложение, което е направило М-вото? (Удобрява.) Който го не удобрява да си дигне ржката. (Никой не дигна.)

М-ръ Каравеловъ: Второ, помните, че нашето Събрание се распусна на 4-й Юний; значи, за Юний мѣсецъ, ние продължихме старий бюджетъ. Собствено сумми сѣ искарчени по малко, тѣй щото нищо не се губи; но трѣба да се одобри отъ Нар. Събрание. (Чете:) „Бюджета за миналата 1889/80 год. продължава се за мѣсецъ Юний 1880 год. съ иключение Военното Министерство.“

Предсѣдателъ: Искан ли нѣкой да говори? (Не.) Удобрява ли Нар. Събрание това второ предложение четено отъ г-на М-ра на Финанситъ? (Удобрява.) Който го не удобрява да си дигне ржката. (Никой не дигна.)

М-ръ Каравеловъ: Сега за М-вото на Правосѣдието. По старий бюджетъ, това М-во имаше расходи 1,300,000 а не 1,600,000 фр., така щото, сѣщия бюджетъ се продължи и за Юлий и Августъ 1880 год., само за М-вото на Правосѣдието. А за другитъ Министерства се подкачи новий бюджетъ да се харчи отъ Юлий; така щото нищо не е изгубено, но трѣба да се одобри това, защото ще трѣба за смѣтната палата. (Чете:) „Сѣщиятъ бюджетъ да се

продължи и за мѣсяцитѣ Юлій и Августъ 1880 год., само за М-вото на Правосъдието.“

Председатель: Искан ли нѣкой да говори? (Не.) Съгласно ли е Нар. Събрание да се утвърди продължението стария бюджетъ за Юлій и Августъ тая година за М-вото на Правосъдието? (Съгласно.) Приема се.

М-ръ Каравеловъ: (Чете:) „Срокъ за ликвидация на бюджетъ за 1879/80 година, опредѣля се 1-й Августъ отъ 1880 год.“

Министерствата задължаватъ се, за това ликвидация да се снесатъ съ М-вото на Финансите за опредѣление на ония неизрасходовани статии, които ще имъ сѣ потребни за харчение до 1 Августъ 1880 год. срокъ за ликвидацията.

„Всички други статии на бюджетъ за 1879/80 година, за които не се укажатъ потреби отъ Министерствата тутакси да се ликвидиратъ“.

Председатель: Удобрява ли Нар. Събрание това предложение? (Удобрява.) Който го не удобрява да си дигне ръката. (Никой не дигна.)

М-ръ Каравеловъ: (Чете:) „Слѣдъ истичанието на горния срокъ — 1 Августъ, всички сумми не похарчени по бюджетъ за 1879/80 год. оставатъ спестени за хазната.“

Председатель: Искан ли нѣкой да говори? (Не.) Който не приема прочетеното предложение да си дигне ръката. (Никой не дигна.)

М-ръ Каравеловъ: Въ миналата сесия бѣше нѣщо пропуснато въ бюджета, именно заплатитѣ на контролеритѣ на табачнитѣ фабрики и на надзирателитѣ на фабричитѣ за ракии и за спиртъ. Освѣнъ това, на 4-ма фин. чиновници бѣше турено по единъ писаръ. Тѣй щото, това се е изправило съ Княжески указъ и сега се внася въ Нар. Събрание.

(Чете:) „Пропуснатитѣ на М-вото на Финансите сумми въ I сесия на Нар. Събрание заплатитѣ на контролеритѣ при табачнитѣ фабрики, както и ония на надзирателитѣ при спиртовитѣ фабрики, които (сумми) се въскачватъ на (156,600) сто петдесетъ хиляди и шестъ стотинъ франка, да се прибавятъ до текущия бюджетъ съ особенъ § и статия.“

По сѣщия начинъ да се прибави до текущия бюджетъ и пропуснатата сума (15,020) петнадесетъ хиляди двадесетъ франка заплатитѣ на помощницитѣ, писцитѣ и канцелярскитѣ разноски на финансовитѣ чинъ вници.“

Председатель: Искан ли нѣкой да говори? (Не.) Приема ли Нар. Събрание, щото туй предложение да се одобри? (Приема.) Който не приема да си дигне ръката. (Никой не дигна.)

М-ръ Каравеловъ: Сега завчера приехме щото отъ първия Януарий до 1-й Януарий да бѣде бюджетъ. Ако можемъ сега ще направимъ финансо-

вата година само за 10 мѣсеца. Останалиятъ кредитъ ще остане като спестенъ; тѣй щото бѣдната финансовата година ще бѣде само 10 мѣсеца, като ще я докараме отъ 1-й Мартъ до 1-й Януарий. Тѣй щото послѣ 1882 год. финансовата година ще бѣде всѣкога отъ Януарий до Януарий, вслѣдствие на което, или отъ тѣзъ година ще се спести, или отъ онѣзъ. Но всѣ така, трѣба да бѣде отъ Януарий до Януарий. (Гласове: съгласни.)

Председатель: На дневенъ редъ дохожда прошенито отъ жителитѣ на градъ Етрополъ.

Секр. В. Радославовъ (Чете:)

До Обикновенното Законодателно Българско Народно Събрание въ София.

Прощение на жителитѣ отъ гр. Етрополе.

Подписанитѣ съ покорната си просба отъ 19-й Мартъ т. г. до Второто Обиковенно Нар. Събрание изложихме жалостното положение въ което се намираме и днесъ още слѣдва да се намира Етрополското население. Нуждата за по скорошното избавяние на това население отъ безисходното му положение колкото и да бѣше надлъжаща, а освѣнъ това колко много и да го изискваше интересътъ и на самото ни правителство да се взематъ по напредъ мѣрки за премахването на вопиющото зло, за голѣма наша жалостъ обаче, всичкитѣ ни молби и покорни заявления останаха и до денъ — днешенъ безъ ни наймалко послѣдствие. По нѣмание време ли, или по що друго не знаемъ, но отъ дневницитѣ на по горѣ поменжтото Нар. Събрание виждаме, че то (Събранието) намѣрило за по добръ да неразгледва по сжщество тогавашното ни подадено прошение, а да го испрати на разглеждане въ Министерския Съвѣтъ, мѣсто гдѣто ние предварително вече бѣхме испратили друго, подобно на това прошение, и отъ гдѣто не можемъ да не искажемъ съ голѣма душевна скръбъ, нѣмахме честта да дочакаме никаквъ отговоръ. И наистина изоставени по тоя начинъ заявленията ни въ забавение, а заедно съ това и ние въ настоящата си безисходностъ не ще ли бѣде повече отъ съмнително да очакваме друго нѣщо, освѣнъ крайното си опроставяние и въ единъ недалекъ денъ съвършенното си запусъване на родното ни мѣсто? Етрополското население, като имаме честта да го кажемъ и другий пѣтъ, като такова, което се занимава исклучително съ занаятчийството: табаклъжъ, абаджилжъ, кондураджилжъ и др., сжщо и съ друга мѣтна и вънкашна търговия, всѣкога е намирало поминѣкътъ си, па и днесъ очаква своето препитаване отъ търговията и занаятитѣ си, упражнението, на които както е общепознато за всѣкого, безъ добри пѣтища и лесно съобщение е, не само

трудно, но даже и немислимо. До преди нѣколко години или догдѣто не бѣше натоварено тогавашното население съ катагодишното меремѣние на сегашното орханийско шоссе, прекарано презъ върлата ласкавска клисура, пѣтищата ни водящи изъ Плъвенъ и Ловечъ за София чрезъ Етрополе и отъ Орѣхово — Враца тоже презъ Етрополе за Златица — Пловдивъ, имаме възможностъ да си ги поправяме и тъй съобщението на Етрополе по него време съ поменхитѣ по горѣ градове бѣше много — малко удовлетворително и занаятѣтѣ ни, а така и търговията ни бѣха далеко отъ да бждѣтъ въ такъвъ застои и упадѣтъ, както се тѣ днесъ намиратъ. Съ течение на времето въ продължение почти на 10 години, както го казахме и по горѣ, като ни бѣше отнята и най послѣдната възможностъ да си поправяме неизбѣжно нуждитѣ пѣтища, тѣ отъ година на година се расипваха и баталясваха догдѣто днесъ, слѣдъ тѣхъ-годишнитѣ силни и продължителни дъждове, достигнаха да бждѣтъ не само не стодни за пхтувание, но даже непроходими за товарени кола и за други мѣстни нужди. За прекратяването на това вѣлико зло, което е довело до голѣмо смѣйване всички ни, и което лишава Етрополскитѣ жители отъ всѣка възможностъ да поддържатъ едно какво годѣ съобщение съ съседнитѣ си градове и села, ние побързваме съ настоящето си да помолимъ най покорно Нар. Събрание, да благоволитъ и направи нуждното за неотложимото провеждане на една 5. часова шоссейна линия отъ село Джуровъ презъ Етрополе до Арабъ-Конакъ и друга четири-часова шоссейна линия отъ Етрополе до Златица. Нѣкои отъ почитаемитѣ господа депутати въ миналата сессия по поводъ на подаденото ни прошение, заявили презъ Народното Събрание, че за направяние на желаната петъ-часова линия отъ Джуровъ до Арабъ-Конакъ трѣбало било да се похарчатъ всичкитѣ доходи на Княжеството. Това заявление макаръ, че говори само по себе си за своята безосновностъ и голѣма превзетостъ, нека ни бжде позволено да увѣримъ Народното Събрание въ съвършенната му невѣрностъ, като същевременно донесемъ до знанието на Събранието, че за построяването на предполагащата се нова петъ-часова линия ще потрѣбватъ много по малко трудъ и пари отъ това, което се харчи много често слѣдъ всѣкий порой въ върлата ласкавска клисура, гдѣто е прокарано сегашното предлѣжаще на честа развала орханийско шоссе. Освѣнъ това съ направата на тая къса линия ще се съкрати и шоссето водяще изъ Плъвенъ за София съ 28 версти, ще се намалѣтъ и пощенскитѣ станции, а при това, ще се избѣгне веднажъ за всѣкога ласкавската клисура. Съ построяване обаче на другата четири-часова линия ще се

сѣедини Княжеството съ Тракия по най късѣ и леснопроходимъ пѣтъ и въ такъвъ случай било принасянието на стоки, било пхтуванието на търговци изъ градоветѣ: Русчукъ, Свищовъ, Никополъ, Орѣхово, Ломъ, Враца, Плъвенъ и Ловечъ за Тракия и обратно, ще бжде много по лесно и економично чрезъ Етрополско-Златишкиятъ проходъ, отъ колкото презъ всѣкий другий, отъ гдѣто обикалката както е извѣстно, е много по голѣма.

Друго не по малко зло, което изъ день въ день прави все по песносно нашето преживяване въ родното ни мѣсто е и това, гдѣто градеца ни е изоставенъ само съ единъ селскій кметъ, безъ съответствующето за мѣстото ни околийско управление, мирово сѣдилище, поща, телеграфъ, послѣдствие на което етрополскитѣ занаятчии и търговецъ е принуденъ да затваря дуканя и табаханата си и да напуска занаята си и да отива за нищо и никакви работи по расправка въ Орхание, отъ което много пѣти се случаватъ, да притѣрпѣва по голѣма загуба отъ това, което е струвала неговата за разглѣждане въ Орхание работа.

Градецътъ Етрополе въ сравнение съ Орхание, Тетевенъ, Видрари въ орханийското окръжие като притежава по други преимущества, било по централността си, било по търговията и индустрията си, ние желяемъ да вѣрваме, че Нар. Събрание, въ името на законността, ще вземе подъ внимание покорната ни молба и ще направи нуждното за урежданieto, споредъ мѣстнитѣ нужди въ Етрополъ едно околийско управление, мирово сѣдилище, поща и телеграфъ. За по добро освѣтление на Нар. Събрание както върху централното положение, което държи градеца ни между Златица, Орхание и Тетевенъ, а така сѣщо и върху мѣстността, гдѣто ще се приведатъ двѣтѣ нови шоссейни линии, всичко отъ 9 часа, честь имаме да приложимъ при настоящето си единъ малѣкъ чъртежъ.

Увѣрени, че Нар. Събрание нѣма да пренебрѣгни покорната ни тая молба, съ която тѣсно е свързано нашето съществуване и отъ което ще бжде грамадна ползата и за самото ни Княжество, честь имаме да сме неговитѣ най покорни слуги:

Етрополски жители

Етрополъ 2 Ноемврий 1880 г.

(Слѣдватъ 135 сто тридесетъ и петъ подписи.)

Кметъ: **Ив. Хр. Герговъ.**

Приложенъ е и единъ планъ за шоссето. (Гласове: не е нужно да се глѣда).

Предсѣдатель: Искатъ ли нѣкой да говори?

С. Панчевъ: Както чухте г-да представители, въ прошениято се искатъ двѣ нѣща: съобщение и

административно управление. Това не е нѣщо невъзможно, нито нѣщо скъпо, и не ще бѣде лошо ако приеме Нар. Събрание да рѣши да се снабдят жителитѣ съ това улеснение, а именно съ пѣтица и управление, което е нужно за градеца и за страната. Освѣнъ това и правителството ще има голѣма полза отъ съобщението и икономията. Тука не се искатъ огромни жертви и новъзможни нѣща, за това желя да сж произнесе Нар. Събрание като земе въ сериозно внимание прошеніето на тѣзи хора.

Предсѣд.: Тука има още едно прошение, което се отнася до това нѣщо; за това да има Нар. Събрание търпѣние да се прочете и то.

Сенр. В. Радославовъ: (Чете): „До почитаемото Нар. Събрание въ г. София,

Б л а г о д а р и т е л н о

Ние долуподписанитѣ отъ страна на населението отъ селата на имѣющитѣ честѣта, идемъ чрезъ настоящето си да Ви изявимъ голѣмата си благодарностъ и признателностъ за благопромишлението на назначението Ви Видраре за околия на Орхасийскій окръгъ. Тойзи Ви справедливъ, срѣдоточенъ и на насъ жителитѣ отъ долоподписавшитѣ се села поволентъ изборъ ни задоволява до толковъ, щото се усѣщаме много слаби за да Ви изразимъ пълната радостъ и благодарение, които имаме къмъ Васъ почитаемо Събрание.

Съ надѣжда, че и за напредъ тойзи Ви изборъ ще бѣде неизмѣняемъ въ вѣкии случай сме.

Ваши най покорни и признателни.

Видраре, 28 Септемвр. 1880 год.

(Слѣдватъ печати и подписи на околнитѣ села).

Предсѣдатель: Искан ли нѣкой да говори?

Наумовъ: Отъ тѣзи двѣ прошения се вижда, че Етрополчане искатъ тамъ да бѣде околийското управление и да се прекара пѣтъ, а селото Видраре желяе, тамъ да бѣде. Азъ мисля, че това прошение, което е отъ Етрополъ, трѣба да се даде на М-вото на Вхтр. Дѣла, за да се испита хубаво, до колко може да се приложи това и до колко е приложимо. А ние не можемъ изведнажъ да рѣшимъ, че трѣба да се прави пѣтъ, защото не знаемъ колко разности ще идатъ. За това да се проводи това прошение въ М-вото на Вхтр. Дѣла. (Гласове: съгласни).

Баларевъ: Тукъ отъ градеца Етрополъ подаватъ едно прошение за да могатъ да си направятъ да иматъ телеграфъ и поща, т. е. да могатъ да се съобщаватъ съ другитѣ градове, както въ България така сжщо и вънъ отъ България. До колкото азъ зная, Етрополъ е единъ градецъ, който има може-би 800 къщи. Въ тоя градецъ е доста развита търговията, и ние ако би да пренебрѣгнемъ тѣхното прошение, то значи, да искаме да затво-

римъ пѣтъ и да тѣпчимъ домашната търговия, която се е развила въ тозъ градецъ, когато трѣба да се глѣда добръ на тѣзи мѣста, гдѣто домашната търговия е развита. За това азъ мисля, че Нар. Събрание ако не ще да може да рѣши да се направятъ тия нѣща, които се искатъ; то може да рѣши да се препрати прошеніето имъ съ особена препорѣка въ М-вото на Вхтр. Дѣла, което да испита. и ако намѣри, нитѣ че тѣхнитѣ искания сж справедливи, то ще извърши нужното, за да могатъ да се удовлетвори. (Гласове: съгласно).

Лазаръ Дуковъ: По предговорившии г-нъ Панчовъ каза, че могло Нар. Събрание да се произнесе за тозъ пѣтъ. Азъ се съгласявамъ съ г-да Наумова и Баларева, че може би да е потрѣбенъ тозъ пѣтъ; не отказвамъ; но за сега не можемъ да се произнесемъ ние. Особенно Нар. Събрание не може да рѣши да се направи, тоя пѣтъ защото не знаемъ мѣстото и съ колко може да стане. За това да се проводятъ прошенията въ М-вото, за да види гдѣ е по право; за да изучи и да доложи на Нар. Събрание въ бѣдущата сессия за удобрение.

Предсѣдатель: Ако нѣма нѣкой да говори, тогава давамъ на гласоподавание.

Патю Поповъ: Гдѣто се каза, за тоя пѣтъ и въ миналата сессия донесоха прошение, и тогава се доказва отъ нѣкои депутати, че цѣлото Княжество не може да направи тоя пѣтъ за нѣколко години. И рѣши се да се препрѣда да се направи околийското управление тамъ, гдѣто е по срѣдоточие за жителитѣ или Видраре или Етрополъ.

Баларевъ: Г-нъ Лазаръ Дуковъ говори, че трѣба да испита М-вото, и послѣ, ако намѣри за добръ, да представи на Нар. Събрание за да рѣши то; но азъ мисля, че ако намѣри правителството за сгодно това, то не е нужно да представи на Нар. Събрание, а може да направи всичко, което се изисква. (Гласове: това не може).

А. Цановъ: Никой не е противенъ на напредъка на която и да е паланка, на която и да е село. Това сме съгласни; но ми се чини, че сме съгласни и за това, че никоя добра държава не прави пѣтъ нарочно за едно село или за една паланка. А да се прави пѣтъ презъ балканъ, това е единъ въпросъ сериозенъ, тукъ има единъ пѣтъ презъ Орхание, а приятелитѣ искатъ да мине презъ Етрополъ. Сегга трѣба да се премисли: колко ще спечели съ тозъ пѣтъ, и ще се спечели ли най послѣ. Азъ желя напредъка на тѣзи приятели, но преди да се опредѣли Етрополъ за околия трѣба да се испита добръ. И съгласенъ съмъ както нѣкои г-да предговоривши казаха, че трѣба да се препрати прошеніето въ М-вото на Вхтр. Дѣла за да испита и да представи работата въ бѣдущето Събрание; за-

щото въпросът за правяние шоссе презъ балканъ, не е малкътъ въпросъ.

М-ръ Цанковъ : За шосето азъ ще побързамъ да се испита, и ако е отъ обикновеннитѣ шоссета, тогава безъ да чакамъ Нар. Събрание, може да стане, но ако е такова шоссе, за което трѣба извънреденъ трудъ, тогава трѣба да се пита и Нар. Събрание.

А колкото за центра на околията, ние не можемъ сега нищо да направимъ; защото има една мжнотия, гдѣто вънѣкои околии центрътъ на околийскитѣ началникъ е другадѣ и въ друго село, а на мировия сѣдия е друго село. Това е една неправилностъ и азъ ще се споразумѣя съ М-ра на Правосъдieto, щото центрoветѣ да бѣждатъ на едно мѣсто и на окол. началници и на мир. сѣдии. Мисля да направимъ и нѣкои промѣнения въ центрoветѣ. Както напр. вмѣсто Рѣховица въ Търновскій окръгъ, направиха околийски центръ, едно село Кесарово, а Рѣховица, която е търговски градъ и пияца, направиха я да ходи 6 часа далечъ. Това е една неправилностъ полицията трѣба да бѣде въ Рѣховица. Таквизъ центрoве трѣба да се измѣнятъ. Можемъ да измѣнимъ нѣколко центрoве.

Колкото за Етрополъ, ако е наистина отдѣленъ отъ планината и не могатъ хората да х дятъ тамъ, тогава азъ не можъ да го измѣня отъ себе си: а такъвъ въпросъ трѣба да се рѣши отъ Нар. Събрание. Обаче ще изучимъ въпросътъ отъ всѣка страна, както за шосето, така и за околията, телеграфа, и пощата; и ако видимъ, че е лесно, тогава Мин. Съвѣтъ ще вземе едно рѣшение; но ако видимъ, че е невъзможно, тогава ще предложимъ да рѣши Нар. Събрание това нѣщо.

Наумовъ : Ако би да може да се направи тозъ пѣтъ съ около 10,000 фр., тогава разумѣва се, че може да се представи това на правителството; но гѣй като нѣкои казаха, че се искатъ 100,000 фр. тогава не може да се захване да се прави тозъ пѣтъ, преди да се изучи хубаво.

С. Панчовъ : Тукъ не се искатъ стотина хил. фр., защото пѣтътъ отъ доло до Етрополъ минува два часа и повече нѣщо презъ равнина, а тамъ само 1½ часъ е лошо мѣстото презъ планината. Колкото за гдѣто нѣкои казаха, че Етрополцитѣ искатъ това само за себе си, това не е истина. За срѣдоточие на администрацията разбира се, че всѣкий желае това; но не зная какъ правителството не ще вземе въ внимание и другитѣ обстоятелства споредъ просбата имъ, а ги остави безъ сѣдебна околия догдѣто се испита. За това моля Нар. Събрание да рѣши, сега да се устрои тамъ околия привременна поне, защото другояче е доста трудно на тамошното население.

(Пановъ заема председателското мѣсто.)

М-ръ Славейковъ : Наистина, че ние не можемъ да запретимъ таквъ бѣдѣще на нѣкои села, които сега съществуватъ; но особенни привилегии на никой градъ не можемъ да правимъ. Обаче, когато Мин. Съвѣтъ испита тая работа и се увѣри, че има нужда да се направи тамъ поща и телеграфъ; тогава, ако се убѣди, че могатъ да покриватъ разносцитѣ, ние ще отворимъ. Но до колкото зная, Етрополъ и Тетевенъ, които по честолюбие се въздигатъ да искатъ да иматъ свои центрoве тоже не е мѣзможно; но ако общата полза го изисква, то правителството е длъжно да го направи. Но не ще да го направи, догдѣто не испита. Тука може да е станала погрѣшка; но ако Етрополчане мислятъ, че Видраре по благоволение е станало околия, тѣ се лъжатъ; защото правителството се опитало. Всѣкога правителството узнава, кои сж потрѣбитѣ за страната и тогава само прави каквото е нужно. Но сега именно ще се занимава Мин. Съвѣтъ съ туй; защото намираме много центрoве, които не сж съобразни съ нуждитѣ на мѣстнитѣ населения. (Гласове: исчерпано е!)

Председателъ : Желаетъ ли Нар. Събрание да се говори още? (Не желае.) Съгласно ли е Нар. Събрание да се препроводятъ тѣзи прошения съ особена препорѣка въ М-вото? (Гласове: само едното.) Който не приема да си дигне ржката. (Никой не дигна.) На дневенъ редъ подиръ това дохожда предложението на г-на Анева.

Ненко Храновъ : Преди нѣколко деня г-нъ М-ръ на Финанситѣ се бѣше обѣщавалъ да внесе онзи циркуляръ и да го даде на комиссията, която разглѣдва предложенията по правосъдието. Да ли е внесенъ или не? И ако е внесенъ трѣба да се даде на комиссията да го разглѣда.

М-ръ Каравеловъ : Не е още внесенъ, но ще го внесе. (Къмъ председателя:) Само трѣба да направите бумага, защото не можъ всичко да помня.

Аневъ : Въ едно отъ послѣднитѣ засѣдания, бѣхъ попиталъ г-на М-ра на Финанситѣ, относително до курса на рублитъ, той се съгласи, че не е лошо да стане такова предложение. То стана и е подписано отъ нужното число на депутатитѣ; за това ще го прочетъ.

ПРЕДЛОЖЕНИЕ.

I.

Тѣй като влашкото правителство е снело курсътъ на рублията (сребърната), безъ да прави разлика, че тя е „чистаго сребра“ или „монета рубль“ на фр. 3. 50, който курсъ ще трае до свършкѣтъ на Декемврий мѣсець настоящата година, а отъ 1-й Януарий 1881 год. всички рубли — безъ разлика

се изваждатъ съвсѣмъ отъ курсъ, и за напредъ ще се купуватъ и продаватъ само по между частнитѣ банкирски учреждения като стока, както това става въ всичкитѣ европейски борси, то нашата страна, ако остане курсътъ на тая монета същиятъ както е днесъ сир. фр. 3.70 да се взема и дава отъ правителственнитѣ учреждения, а въ пияцата фр. 4, се угрожава отъ едно голѣмо зло и то е, че нашата страна ще се наводни отъ рубли, златото ще оскъпни ужасно, както и сега е вече скъпо, и съвсѣмъ ще изчезне, което ще бѣде съсишително не само за нашата търговия, а и за правителството. И тъй, ако азъ днесъ получа отъ едно наше правителствено учреждение напр. 1 наполеонъ (Napol. d'or) то той ще ми хване $5\frac{714}{1000}$ рубли или гр. $114\frac{28}{100} + 142\frac{0}{100}$ ажио къмъ среброто = гр. 116; но то ако ми даде сребро, ще ми бѣде само $5\frac{405}{1000}$ = гр. $108\frac{11}{100}$ — 192 ажио къмъ златото. Или обратно: ако азъ имамъ да давамъ на нашето правителство фр. 20,000, то азъ нѣма да му дамъ 1000 — Наполеони = 20,000 — фр., а ще му дамъ $5405\frac{40}{100}$ рубли; защото Наполеонитѣ ми хващатъ гр. 116,600 (отъ рубла гр. 20) безъ $1\frac{1}{2}\frac{0}{100}$ ажио, до като рублитѣ ще ми хващатъ само гр. 108.108. — въ който случвй азъ печеля една разлика отъ гр. 7,892 или $7\frac{30}{100}\frac{0}{100}$ а правителството ги губи. За това за да се предупреди злото, което угрожава страната нужно е да се смене рублата на фр. 3 50 (или гр. $17\frac{1}{2}$.)

II.

За да се уравни курсътъ на пияцата и да нѣма разлика по между правителствени курсъ и тоя на пияцата, да се постъпи по слѣдующий начинъ: отъ деньтъ на прогласението законътъ за това, да се взема и дава рублата на всждѣ фр. 3.70 до послѣдния день на Декемврий настоящата година; а отъ 1-й Януарий идущата 1881 година нататкъ фр. 3.50, безъ да се прави разлика по между „чистаго сребра“ и „монета рубль“ и „рубль“; а катаринкитѣ се исключаватъ, освѣнъ ако тѣ се купуватъ или продаватъ просто като стока.

III.

За да се предупреди да се не внасятъ съвршено истрити рубли да търгуватъ съ тѣхъ, да се заповѣда на всички митарственни пунктове да бдятъ върху намѣкванието; а малко и стари рубли, истриване, което произхожда отъ циркуляцията и не представлява важно отщечение на стойността сир. рублата не е рѣзана или търкана умишленно, да се взематъ и даватъ на всждѣ. Правителственнитѣ учреждения да иматъ право въ размѣръ на 2—4% истрити рубли да исхвърлятъ

(Слѣдватъ подписитѣ).

Къмъ това предложение, ще прибавя още едно,

че М-ра на Финанситѣ да бѣде свободенъ слѣдъ като се уравни курса, да може постоянно да ги сваля надоло, така както се оцѣняватъ на другитѣ европейски борси.

М-ръ Наравеловъ: Колкото за двѣтъ послѣдни предложения съмъ наклоненъ да се съглася; но за първото едва ли ще мож да се съглася. Трѣба да преглѣдаме по хубаво, какво ще излѣзе. Правителството какви пари дава, или добива, то е малка загуба. Единствено можемъ да печелимъ, ако купуваме отъ вънъ съ по долня цѣна; но колкото за другитѣ хора, правителството е посрѣдникъ. Ние вземаме пари въ хазната и плащаме на чиновницитѣ. Сега ако ще ги получимъ по ефтини отъ народа, то ще ги даваме така също ефтини и на чиновницитѣ, значи, че чиновницитѣ ще спечелятъ, а народа ще загуби. Ако станатъ малко по ефтини паритѣ, по лесно ще се плащатъ данъцитѣ. Търговеца купува стоката съ злато, и плаща въ злато митото; и той всѣкога ще намѣри за възможно да дава злато. Ако не бѣхме свързани съ конвенции, то 20%, щѣше да се дава злато; но не можемъ да увеличимъ своитѣ права. За това митото трѣба да се плаща съ тая монета, която е най скъпа. А когато станатъ нашитѣ пари, тогава ще е другъ въпросътъ; защото щомъ имаме сребърни пари, тогава ще направимъ както Влашко: ще купуваме съ нашитѣ франкове ефтини руски рубли, които вмѣсто да купуваме съ злато, ще ги купуваме съ сребро, съ което ще печелимъ 27%; за това да рѣшимъ (Чете I предложение както е по горѣ.) За това съмъ противъ на това, защото ще бѣде тежко на населението, както му стана тежко и тогава, когато първото министерство сваля курса на рублата подъ предлогъ, че щѣло да се помогне на България. Ще бѣде мѣнотия и на нѣкои търговци, които правятъ търговия съ Виена или съ други мѣста. Колкото за уравнение казюнний курсъ съ пазарний, то тая мѣрка е безвредна и лесна. Ще напишимъ циркуляръ и ще запретимъ високата цѣна на рублата; а може би до нѣкоя степенъ нашето запрещение ще подѣйствува. Това ще бѣде може би по лесно за населението, и всички ще взематъ и даватъ рублата 17 гроша. Когато продаватъ дърва ще смѣтатъ по новий курсъ, но ще искатъ старата цѣна на грошоветѣ; но вѣроятно е, че въобще ще бѣде уменшива печалбата. Вѣрвамъ, че мѣрката е безвредна, тъй щото съмъ готовъ да я приема. Азъ отъ своя страна не ще да я предлагамъ, но ако я предложите азъ ще я приема.

Когато станатъ нашитѣ сребърни монети, или по добръ когато намѣри М-вото на Финанситѣ за добръ, може да сваля курса на рублата; а преди ще бѣде погрѣшка, ако стане нѣщо.

Освѣнъ това за третото предложение, да се не внасятъ катаринкитѣ, тоже съмъ съгласенъ; но дѣто искате да уравните „монета рубла“ и другитѣ, азъ се боя, първо, отъ економическия законъ по който лошата монета гони добрата. Лошата монета разбира се, че ще гони по добрата и по добрата ще излѣзе отъ страната, а ще остане по лошата. Но не съмъ противенъ; защото каквито монети се приематъ въ казначействата, такива ще се и даватъ, така щото съмъ готовъ и третото предложение да приема.

Колкото за първото не приемамъ; и ако и да ми давате пълномощие считамъ го за вреда на страната, преди да дойдатъ българскитѣ монети; защото когато ги купуваме съ български франкове, тогава ще печели хазната.

(Стамболовъ заема председателското мѣсто.)

Свящ. Радевъ: Споредъ извѣстието, което имамъ отъ Провадия, казвамъ, че тамъ сж дошли много вѣтки и истрити рубли. Причината ще бжде това гдѣто въ Влашко сж спаднали рублитѣ. Ако у законимъ да бждатъ рублитѣ съ еднаква стойностъ, тогава не ще можемъ да намѣримъ за цѣръ нова рубля въ Княжеството, но само истрититѣ и най калпавитѣ рубли ще се намиратъ въ Княжеството. За това трѣба да си иматъ разлика; защото иначе всичкитѣ нови ще се внесжтъ въ Влашко а само старитѣ ще напълнятъ България. И тъй по тая причина, азъ не съмъ съгласенъ, щото всичкитѣ рубли да иматъ еднаква стойностъ.

Аневъ: Азъ ще възразя на отца Радева, че той нѣма ни най малко понятие за това. Азъ казахъ, че рублитѣ се оцѣняватъ въ европейскитѣ борси и имъ се отдава същата стойностъ, ако и да сж тѣ вѣтки. Нѣкои даже казватъ, че старата рубля има по добра стойностъ, и въ Ромжния нѣма никаква разлика между новата „рубль“ и „монета“; а само катаринкитѣ се иматъ като стока.

Каракашовъ: При всичкий боллукъ на рублитѣ въ Ромжния, азъ можъ да ви представя депеша изъ Букурещъ, че всичката разлика между новитѣ и „монета рубль“ е само 1%; а какъ да я не приема Българското Княжество? За да се не внасятъ грапави рубли можтъ да се растварятъ групетѣ, и твърдѣ лесно може да се възбрани внасянието на вѣтки рубли.

М-ръ Каравеловъ: Ако искате да пазимъ рублата да не отива повече отъ 3. 50, това не е възможно; защото тя има реална цѣнность за 3. 70 сан. Когато е правена, тя е имала 4 фр. въ 1870 год., когато унцията на среброто се е цѣнила 60 пенса; но сега една унция сребро струва само 54 пенса. Значи, не можемъ да я свалимъ по надолу. А за влашкото правителство е все едно, когато ги прегопява и ги прави франкове и двуфранкови мо-

нети, които правятъ по малко цѣнность, отъ колко-ко рубль 4 фр. но предложението на свящ. Радева не е толкозъ лошо, като иска да обсъдиме за това нѣщо. Щомъ двѣ монети отъ различенъ видъ не се приематъ съ еднакъвъ курсъ, то по хубаво ще излѣзе за страната.

Никола Тошковъ: Азъ искамъ да се науча, че като се свалятъ паритѣ, и азъ напр. съмъ далъ до Гергювденъ хиляда гроша съ лихва, то по кой курсъ ще си ги взема: по старий ли или по новий? (Веселостъ.)

Предсѣдатель: Желаетъ ли Нар. Събрание да се говори?

Свящ. Радевъ: Г-нъ Аневъ каза, че азъ не съмъ разбиралъ отъ стойността на монетитѣ. Азъ не съмъ сарафинъ и не ще бждж; нито зная за борси; но вѣрвамъ, че щомъ направимъ да иматъ еднаква стойностъ рублитѣ, не ще има нито една пара чиста.

Каракашовъ: Ако нѣма нищо опредѣлено, то азъ можъ да дамъ и „чистаго сребра“ на единъ селянинъ. Селянитѣ ще ги даватъ за данъци; правителството ще ги дава на чиновницитѣ: чиновницитѣ ги даватъ на менѣ; азъ ги нося на митницата, а тѣ не ги приематъ. Какъ стои това?

М-ръ Каравеловъ: Да се прочетатъ предложенията едно по едно. Едни можемъ да отхвърлимъ, други да приемемъ.

Предсѣдатель: Приема ли Нар. Събрание да се четжтъ предложенията едно по едно. (Приема се.)

М-ръ Каравеловъ: Най първото предложение малко прилича, но е дисертация.

Аневъ: Азъ казахъ, че сега споредъ постановлението да си има 3. 70; а 3. 50 да стане тогава, когато намѣри за добръ самъ г-нъ М-ръ.

Секр. Вас. Радославовъ: (Чете първото предложение както е горѣ.) (Гласове: това не е предложение.)

Аневъ: Може да се ограничи само въ едно предложение. За сега да се уравни курсъ на пияцата съ курсъ на правителството; а истинската стойностъ да се смене на 3. 50, когато М-ра намѣри за добро.

Предсѣд. Тогава нѣма нужда да се прочитатъ всичкитѣ ваши предложения.

Аневъ: Това е само заключение.

М-ръ Каравеловъ: Азъ мисля, че г-нъ Аневъ се съгласи въ това, което предложихъ. Тѣй, че М-вото се опълномощава да уравни казбонний курсъ съ пазарний; и второ, когато намѣри за нужно, да свали курсъ на руската рубля.

Предсѣдатель: Тогава да се чете предложението. Приема ли Нар. Събрание, както въ послѣдната дума се изрази г-нъ М-ръ на Финанситѣ, че се

опълномощава М-вото, ако може да уравни курса и да бжде рублята, както на пазаря, тъй и въ правителството, а така също когато намѣри за добръ да умали рублата на 3.50? (Приема.)

М-ръ Каравеловъ: Предложението е такова: „опълномощава се правителството да уравни пазарний курсъ съ казбоний.“

Предсѣдателъ: Приема ли Нар. Събрание, да се опълномощи М-вото, да уравни пазарний курсъ на рублята съ казбоний? (Приема се.)

М-ръ Каравеловъ: Колкото за второто предложение, това не може да бжде по рано, догдѣто нѣмаме сребърни монети. Когато дойдѣтъ сребърнитѣ монети, правителството се опълномощава, ако намѣри за нужно да умали пазарний курсъ на рублята.

Предсѣдателъ: Приема ли Нар. Събрание, щото когато дойдѣтъ сребърнитѣ монети, М-вото да намали рублата на 3.50, ако намѣри за добръ? (Приема.) Желает ли Нар. Събрание да се опредѣли, щото всичкитѣ рубли да иматъ еднаква стойностъ?

М-ръ Каравеловъ: Азъ съмъ противъ това предложение и съгласенъ съмъ съ Свящ. Радева, че щомъ се съгласимъ съ това, никакви нови рубли не ще има въ България.

Предсѣдателъ: По този въпросъ вече нѣма нужда да се говори. Това сж нови предложения.

Каранашовъ: Азъ моля г-на М-ра да обясни, че ако „чистаго сребра“ ще ги приема правителството, то кой видъ ще се приематъ: здрави ли, или малко истрити? — Чиновницитѣ не могатъ да раздѣлятъ това. Тхъзъ година имяхъ случай да занеса 2—3000 рубли и връщатъ ми половината. Взехъ 15 рубли, представихъ ги на митнически управителъ, той не ги взема, а М-вото ги одобрява. Между тѣзи 15 рубли имаше една чиста „рубль“ отъ 1877 год., която като е пжтувала въ единъ групъ, истрити ѝ бѣха 3 слова и нийдѣ не я приеха. Тогава дойде рублята до М-вото и то отговори, че само много истрити не се приематъ.

М-ръ Каравеловъ: Азъ утрѣ ще предприша, да не приематъ митницитѣ освѣнъ нови рубли. Първо предложихъ за солта да се приема сребро и ми казаха, че за солта почнали да внасятъ съ чували стари рубли, а именно търговцитѣ. Потрѣбать нѣкому да плати 5000 или 3000 рубли и той почне съ чували да ги внася, за да спечели тамъ 15 пари, тамъ 20 пари, тамъ грошъ и пр.

Азъ за напредъ ще направя предложение, че само нови рубли ще се приематъ въ митницитѣ.

Предсѣд.: Да ли това е запитване или разяснение?

Каранашовъ: Разяснение. Азъ благодаря на г-на М-ра. Търговцитѣ ще намѣрятъ всѣкакви: и нови, и стари, но на населението е трудно.

Предсѣдателъ: Този въпросъ, както се възбуди, тъй се и свърши.

М-ръ Каравеловъ: Ако населението само губи, тогава не се бойте.

Предсѣдателъ: Този въпросъ е свършенъ. Желает ли Нар. Събрание да се продължава? (Не желает.) Има нѣкои прошения.

Дюкмеджиевъ: Азъ имамъ едно кратко запитване къмъ г-на М-ра на Вжтр. Работи.

Въ миналата сесия азъ не съмъ билъ тука и не помня какъ бѣ рѣшило Нар. Събрание за поборницитѣ; но зная, че на онѣзи, които сж земледѣлци, дава имъ се по извѣстно количество дюломи земля, както и на онѣзи поборници, които може-би и не сж способни за служба и не желаятъ служба; но има и такива, които съвсѣмъ бѣдни учили нѣкога занаятъ и искатъ споредъ занаята си да отворятъ нѣкакъвъ дюкянъ и мисля, че като парична помощъ не е позволена, то какъ ще се постѣпи съ тѣхъ?

Предсѣдателъ: Вашето запитване ще бжде утрѣ на дневенъ редъ (Гласове: сега.)

М-ръ Каравеловъ: За това има законъ и нѣма нужда да се запитва. Взема челоуѣкъ закона и го прочита. Ако мисли, че М-вото не е постѣпило споредъ законътъ, тогава може да се запитва.

Предсѣдателъ: Тогава запитването не е на дневенъ редъ.

Моля Събранието да рѣши единъ въпросъ. По-неже твърдѣ малко дни ни останаха, то не желает ли Нар. Събрание, утрѣ да се съберемъ часътъ на 9 и да се подкачи бюджета? (Гласове: желаемъ; съгласни.) Който не приема да отворимъ засѣданието часа по 9 да си дигне ржката. (Никой не дигна.) Тогава на дневенъ редъ е бюджета.

Аневъ: Бюджета е готовъ.

Ненко Храновъ: На дневний редъ, азъ ще искамъ отговоръ на моето запитване.

М-ръ Каравеловъ: Азъ бихъ молилъ Нар. Събрание, че като имаме много работа, не само запитването, но и бюджета да се свърши.

Предсѣдателъ: За сега засѣданието се затваря. (Конецъ 6 часа 15 мин.)

Предсѣдателъ **Н. Сукнаровъ.**

Подпредсѣдатели: **С. Стамболовъ**
Т. Пановъ.

Секретари: **Ив. Даневъ.**
Хр. Баларевъ.
В. П. Золотовъ.
Хр. Бръснаровъ.
П. Станчовъ.
Хр. Грънчаровъ.
Райчо Поповъ.
В. Радославовъ.

Управителъ на стенографическото бюро **А. Безеншекъ.**